

7. INGRESSOS I DESPESES

La situació econòmica de les persones joves

Francesc Valls Fonayet

7.1. Introducció

L'objectiu d'aquest capítol és aprofitar l'existència d'una enquesta específicament juvenil com és l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (EJC17, en endavant) per analitzar els ingressos i les despeses de les persones joves de Catalunya.

En els darrers anys s'està alertant que la pèrdua de capacitat econòmica de les persones joves s'ha anat traduint en un augment dels seus nivells de pobresa i en un empitjorament del seu nivell de vida. Per exemple, la font de què se serveix l'Idescat per mesurar la incidència de la pobresa a Catalunya (l'Enquesta de condicions de vida, vinculada al programa estadístic europeu sobre condicions de vida EU-SILC) situa en un 22,9% el percentatge d'individus nascuts entre 1983 i 2001 que viuen sota del llindar de la pobresa a Catalunya l'any 2017. Són 2,9 punts percentuals més que la mitjana registrada per tota la població (20%) i també que el registre d'aquest col·lectiu durant l'any 2009.

Els ajustos en l'edat d'emancipació –de les més altes a Europa– i en els nivells de fecunditat –dels més baixos– no semblen estar aconseguint el control de la vulnerabilitat econòmica entre les persones joves a Catalunya. Gentile i Valls (2015) alerten que la configuració del mercat de treball en etapes de recessió ha estat agreujant el bloqueig en la transició a la vida adulta a causa de la desprotecció que pateixen les persones joves: amb elevades taxes d'atur i de rotació laboral, amb una escassetat de drets derivats de la cotització, amb ocupacions precàries i poc remunerades i, en conseqüència, amb la posada en marxa de trajectòries fràgils d'emancipació. A aquesta problemàtica, cal afegir-hi una absència de cobertura de la protecció social cap a diversos col·lectius, entre els quals hi ha les persones joves (Ayala i Martínez, 2005; Esping-Andersen i Sarasa, 2002). Una circumstància que s'ha vist agreujada per l'estratègia d'austeritat en la despesa, que ha generat un debilitament de les polítiques públiques (Soler *et al.*, 2014; Alegre, 2010), alerta de la preeminència del paper del mercat privat com a proveïdor de serveis en el model de benestar català (com la formació, però sobretot l'ocupació i l'habitatge), de la debilitat de la política pública de l'Estat com a mecanisme d'igualació d'oportunitats i de la necessitat de complementar aquesta política amb la intervenció d'agents socials privats. Tot plegat representa un risc

pel que fa a la reproducció de les desigualtats socials, en tant que una part substancial de la protecció segueix recaient sobre les famílies i els cercles comunitaris de primer ordre i, en conseqüència, l'accés a la provisió del benestar està estretament vinculat a la posició ocupada en l'estructura social. En aquest context, la família es converteix necessàriament en una font per atenuar aquest malestar social, per garantir un determinat grau de benestar econòmic i per desactivar l'aparició de situacions de marginalitat. La problemàtica, però, apareix quan les famílies i les llars d'origen són cada vegada més vulnerables davant del nou context social i econòmic, fet que limita la seva capacitat d'oferir aquesta protecció. En definitiva, s'ha deixat que fossin les condicions macroeconòmiques les que promoguessin el benestar econòmic en les persones joves. Un benestar que estaria estretament lligat a l'evolució dels mercats privats i, per tant, immers en un context de lluita sota la lògica de l'oferta i la demanda.

Aquest capítol està estructurat en tres apartats. El primer avalua el nivell d'ingressos, tant pel que fa al percentatge de població perceptora com a les quantitats mitjanes, així com les principals partides d'on provenen aquests ingressos. El segon analitza l'estructura de les despeses de les persones joves, focalitzant l'atenció en tres destinacions: les vinculades a l'habitatge (en el cas de les persones emancipades), la capacitat d'estalvi i les aportacions econòmiques regulars que les persones joves fan als progenitors. El darrer apartat se centra en l'estudi de la vulnerabilitat econòmica: el risc de pobresa que afecta les persones joves, la percepció que tenen de la seva situació econòmica i la presència de problemàtiques derivades d'aquesta situació.

En la mesura del possible, els resultats obtinguts s'han creuat amb un conjunt de variables que adquireixen el rol d'explicatives i sobre les quals se sustenta l'EJC17: el sexe, l'edat, el lloc de naixement, el màxim nivell formatiu assolit pels progenitors, la llengua parlada principalment a la llar d'origen, la grandària del municipi i l'àmbit territorial, així com la situació d'emancipació. Quan metodològicament i tècnicament ha estat possible, s'ha fet la comparativa amb els resultats registrats cinc anys enrere per l'EJC 2012 (Cervini-Plá, 2013) per tal d'incorporar una perspectiva longitudinal a l'anàlisi.

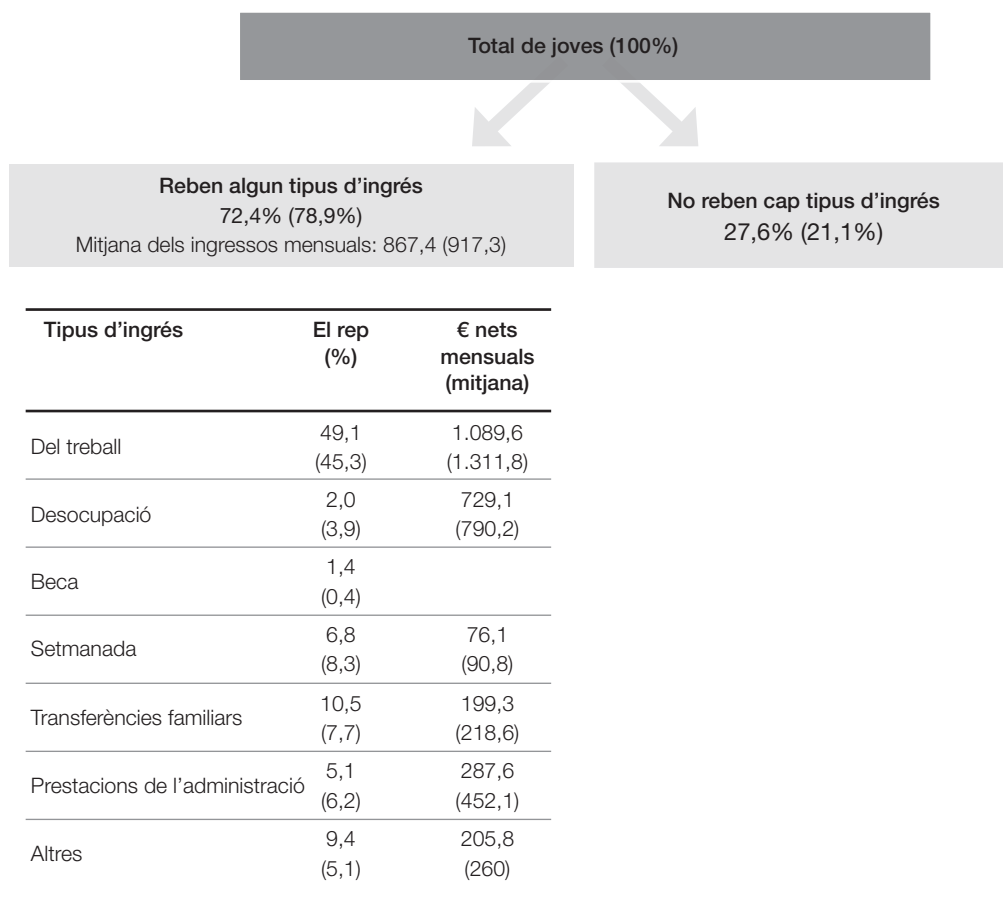
7.2. Ingressos

El 72,4% de les persones joves de 15 a 34 anys residents a Catalunya tenen algun tipus d'ingrés en el moment de realitzar l'entrevista, que de mitjana se situa en 867,4 euros mensuals nets segons les dades de l'EJC17.¹ Entre aquestes, sis de cada deu tenen uns ingressos suficients per pagar-se les despeses bàsiques i, per tant, consideren que podrien viure'n. L'edat mitjana a la qual s'assoleix aquest pas és als 20,3 anys.

1 Les partides analitzades en aquest apartat no són excloents i, per tant, hi ha la possibilitat que una persona rebi a la vegada dos o més tipus d'ingressos. Per això, el percentatge de persones de 15 a 34 anys que perceben algun ingrés (72,4%) és inferior a la suma separada dels percentatges de cada partida recollits al gràfic 7.1. Concretament, l'EJC17 recull set fonts d'ingressos: ingressos provinents del treball, prestació per desocupació, beques (només si estan estudiant), setmanada (només als individus de menys de 25 anys no emancipats), transferències de familiars, prestacions o subsidis per part de l'Administració pública (excloent la prestació per desocupació) i altres ingressos. D'altra banda, els càlculs de les quantitats mitjanes han estat fets després de la depuració dels casos que mostraven incoherència entre les dades d'ingressos segons les diferents partides i els ingressos totals (descartant un 36% de la mostra total entre casos sense dades -31,1%- i casos considerats invàlids -4,9%).

Com mostra el gràfic 7.1, el percentatge d'individus que té algun ingrés s'ha reduït en 5,5 punts respecte a les dades de l'EJC12, mentre que la quantitat ingressada també és inferior, en aquest cas en 49,9 euros nets al mes.

GRÀFIC 7.1. Ingressos segons font. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017 (i 2012 entre parèntesis). Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta en euros

- Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

Per incongruències en la suma de %, veure la nota al peu n. 1

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 i 2017 (Direcció General de Joventut)

La font d'ingressos més estesa entre les persones joves és el mercat de treball. Un 49,1% dels individus rep algun ingrés via salaris o via rendes provinents del treball per compte propi. Són 3,8 punts més que el registre de l'any 2012, que s'expliquen gràcies al repunt dels nivells d'ocupació entre aquest col·lectiu en els darrers anys. No obstant això, la millora del grau de cobertura no s'ha traslladat en un augment de la quantitat mitjana percebuda

pel treball, que s'ha reduït en un 16,9% entre les onades de 2012 i 2017 (de 1.311,8 euros mensuals a 1.089,6 euros al mes).

La segona font d'ingressos més generalitzada és la institució familiar. El 10,5% de les persones joves declara percebre algun ingrés directe provinent d'altres familiars, amb una quantitat mitjana situada en els 199,3 euros mensuals. Es tracta d'una font que ha guanyat rellevància en l'economia de les persones joves si es té en compte l'augment del grau de cobertura (que ha estat de 3,2 punts o, en termes relatius, un 41,6% més en cinc anys), malgrat que el volum monetari de les transferències dels familiars també s'ha reduït, en una vintena d'euros al mes. La millora en la capacitat de cobertura es pot entendre per la consolidació d'una estratègia de solidaritat dins de les famílies per la qual, en la mesura de les diverses possibilitats, s'intenta protegir les persones joves de la vulnerabilitat econòmica viscuda en altres camps. Això implica acceptar la idea d'una consolidació de la dependència juvenil respecte als recursos disponibles per part de la llar d'origen, una circumstància que al nostre entendre té tres conseqüències negatives:

- a) La primera és la tendència a reproduir les desigualtats socials dins de la mateixa joventut, ja que les llars no poden oferir el mateix grau de protecció (una alerta ja llançada fa anys per Baizán, 2003).
- b) La segona és que tendeix a emascarar i a augmentar la posició real de classe d'almenys una part de les persones joves, si bé aquesta premissa no es compliria entre les que viuen en les llars més vulnerables, ja que la posició econòmica de la llar no permet aquest ascens virtual del nivell de vida (com ja va apuntar Sánchez, 2010).
- c) La tercera és que la caiguda dels ingressos procedents d'aquestes fonts deixa entreveure la desfiguració d'un dels elements inherents al procés de transició a la vida adulta en les societats del sud d'Europa: el flux de protecció econòmica de la llar d'origen cap a les persones joves durant el període d'autonomia relativa (Valls, 2015), és a dir, en el període en què les persones joves tenen suficients ingressos per acumular garanties per a una futura emancipació però encara no per cobrir una emancipació immediata.

A banda, en aquesta dimensió familiar podem afegir-hi el 6,8% de persones joves que reben una setmanada,² que representa la quantitat mensual mitjana més baixa de totes, de 76,1 euros mensuals.

La tercera partida més estesa és la que l'EJC17 reserva per a "Altres fonts d'ingressos", la indefinició de la qual dificulta poder-la emmarcar de manera més concreta, ja que pot incloure des de rendiments de capitals, interessos o ingressos provinents de l'economia informal: feinetes irregulars, ajudes, etc. Si bé la quantitat mitjana percebuda ha caigut (de 260 a 205,8 euros mensuals), el percentatge de joves que reben aquest tipus d'ingressos gairebé s'ha duplicat des del 2012: del 5,1% al 9,4%.

2 A l'EJC17 tan sols es pregunta si reben una setmanada a les persones de 15 a 24 anys que no estan emancipades. D'aquesta manera, tot i que representen el 6,8% del total de persones de 15 a 34 anys, la reben un 18,5% de les possibles persones perceptores.

Les partides anteriors, a més de ser les majoritàries, són també les que han augmentat amb més intensitat la seva cobertura en el període 2012-2017, fet que evidencia que l'economia de les persones joves dels darrers anys s'ha anat sustentant cada vegada més en el treball (fruit de l'augment de la taxa d'ocupació) i en les transferències familiars (fruit de la posada en marxa d'estratègies de solidaritat familiar intergeneracional).

Finalment, apareixen les tres partides restants, totes vinculades al sistema de protecció social. Un 1,4% de les persones de 15 a 34 anys rep una beca per estudis, però no podem avaluar la quantitat mitjana percebuda a causa de l'escassa mida de la mostra resultant.³ Un 2% rep la prestació per desocupació. És la segona partida més rellevant pel que fa a la quantitat mitjana percebuda, amb 729,1 euros mensuals, per bé que a l'onada del 2012 la quantitat mitjana ascendia fins als 790,2 euros mensuals. Que hagi caigut el percentatge de població receptora respecte a l'EJC12 (d'un 3,9% a un 2%) es pot explicar en part per la reducció de la incidència de l'atur entre les persones joves de 15 a 34 anys (com constata el capítol de treball d'aquesta EJC17), per bé que una part d'aquesta població segueix sense tenir accés a una prestació de desocupació per no haver cotitzat el temps requerit o, directament, per no haver treballat anteriorment. En aquest sentit, l'EJC17 indica que vuit de cada deu persones de 15 a 34 anys que es troben en situació d'atur no perceben cap prestació de desocupació. És en aquest context que es pot entendre que no només hagi caigut el percentatge de població receptora sinó que també ho hagi fet la quantitat mitjana percebuda, que depèn del temps i de la quantitat que les persones beneficiàries han pogut cotitzar prèviament, cosa que està relacionada, doncs, amb la caiguda dels ingressos provinents del treball.

Finalment, la resta de partides d'ingressos vinculades a la protecció social cobreixen un 5,1% de les persones joves. En comparació amb les dades del 2012, s'ha reduït tant el percentatge de cobertura com la quantitat mitjana (de 452,1 euros a 287,6 euros nets mensuals), fet que reflecteix la pèrdua de rellevància de la protecció social en l'economia de les persones joves. Es tracta d'uns resultats esperats, tenint en compte que l'estructura de la despesa en prestacions de protecció social (segons les dades dels Comptes de la protecció social de l'Idescat del 2014, darrer any amb dades disponibles en el moment del tancament d'aquest informe) ja revela una focalització de l'atenció cap a altres col·lectius. Per exemple, el 40,4% de la despesa en prestacions socials a Catalunya es dirigeix a les pensions de vellesa, mentre que partides que incideixen directament en la transició a la vida adulta, com són les de família i infància (3,8%) o les d'habitatge (0,5%), tenen un pes pressupostari molt menor, també en el context comunitari.

Analitzar els ingressos de les persones joves de 15 a 34 anys com si fossin un únic col·lectiu homogeni ens allunya de les seves especificitats internes i de l'impacte que aquestes tenen pel que fa a les oportunitats econòmiques. Per això els subapartats 7.2.1, 7.2.2 i 7.2.3 s'aproximen amb més detall al tipus de font d'ingressos predominant en cadascun d'aquests perfils segons les variables estructurals personals (sexe, grup d'edat, lloc de naixement i situació d'emancipació), les variables estructurals d'origen (nivell d'estudis més alt dels progenitors i llengua parlada a la llar d'origen) i les variables contextuals (grandària del municipi i àmbit territorial).

³ En aquest capítol s'ha pres la decisió de no publicar resultats obtinguts a partir d'una mida mostral inferior a 20 casos i de publicar amb un avís els resultats obtinguts a partir d'una mida inferior a 50 casos.

7.2.1 Els ingressos segons les variables estructurals personals

El percentatge de persones joves que percep algun tipus d'ingrés no presenta diferències substancials per raó de gènere: un 72,6% d'homes joves i un 72,2% de dones joves tenen ingressos d'algun tipus. No obstant això, hi ha més partides que apareixen com a feminitzades, és a dir, on el grau de percepció d'ingressos és superior entre les dones. Això succeeix especialment en els casos de les beques i dels ajuts de les administracions públiques (en tots dos casos el grau de cobertura en les dones és aproximadament un 70% superior al dels homes) i, en menor mesura, en les transferències rebudes per part de familiars. En canvi, només la percepció d'una setmanada i els ingressos inclosos en la categoria "Altres" presenten més cobertura entre el col·lectiu masculí, mentre que tant el treball com les prestacions de desocupació tenen un notable equilibri.

Aquesta aparent igualtat de gènere desapareix, però, quan focalitzem la mirada en la quantitat mitjana percebuda, que és de 924,7 euros mensuals nets en els homes joves i de 817,7 en les dones joves. La desigualtat s'estén ara a totes les fonts d'ingressos avaluades, i la quantitat ingressada pels joves sempre és superior (entre 1,2 i 1,5 vegades) a la ingressada per les joves, fet que permet constatar que la posició d'homes joves i dones joves és desigual davant dels factors de risc (Gálvez, 2016). Per tant, les dades confirmen la hipòtesi que explica la desigualtat d'ingressos per raó de gènere entre les persones joves per la inserció prematura dels homes joves al mercat de treball (un aspecte que els ajuda a disposar d'un salari amb antelació respecte a les dones joves, a més de poder acumular antiguitat laboral i capacitat de cotització per a futures contingències com la desocupació) i per la discriminació salarial. Però, a més, també constaten que es tracta d'una hipòtesi parcial, perquè la desigualtat d'ingressos s'estén també a la resta dels àmbits avaluats, incloent-hi el familiar i la protecció social. Es tracta d'un comportament que ja apareixia en l'EJC12 i que el 2017 s'ha consolidat.

TAULA 7.1. Ingressos segons font, per sexe. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Sexe			
	Homes		Dones	
	%	€	%	€
Treball	48,6	1.189,8	49,5	993,1
Desocupació	2,0	748,1*	2,0	694,1*
Beca	1,0	–	1,7	–
Setmanada	7,5	89,2	6,1	60,7
Transferències de familiars	9,4	222,2	11,6	184,5
Prestacions Adm. pública	3,7	355,9*	6,2	246,9*
Altres	9,8	229,1	9,0	180,0
Total	72,6	924,7	72,2	817,7

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avís de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a l'edat, la taula 7.2 evidencia que a mesura que augmenta l'edat dels individus varien dues característiques vinculades als seus ingressos.

TAULA 7.2. Ingressos segons font, per grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Grups d'edat							
	De 15 a 19 anys		De 20 a 24 anys		De 25 a 29 anys		De 30 a 34 anys	
	%	€	%	€	%	€	%	€
Treball	11,3	349,2	46,4	841,5	65,8	1.123,5	67,2	1.294,3
Desocupació	0,3	–	2,1	–	2,3	–	3,0	743,2*
Beca	1,9	–	3,2	–	0,9	–	0,0	–
Setmanada	22,9	62,4	8,6	119,0*	NP	NP	NP	NP
Transferències de familiars	13,3	116,2	14,6	220,6	9,5	215,6	6,0	269,5*
Prestacions Adm. pública	3,2	258,4*	3,4	380,5*	4,7	380,4*	7,7	214,8
Altres	8,7	49,4	11,7	182,2	8,5	222,9	9,0	338,4
Total	52,4	169,2	75,2	725,2	78,2	1.126,2	79,3	1291,4

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La primera és la millora en l'autonomia financera, que s'exemplifica en un grau de cobertura ascendent i en una quantitat mitjana percebuda elevada. La cobertura passa d'un mínim del 52,4% de joves que reben ingressos entre els 15 i els 19 anys al màxim del 79,3% entre els i les joves de 30 a 34 anys. En aquest sentit, cal alertar de l'alentiment de la millora en la cobertura en els tres darrers grups, amb uns percentatges que s'estabilitzen entre el 75% i el 80% del total de joves d'aquests trams d'edat. Una explicació consistiria en el fet que el grup de 20 a 24 anys ja s'acosta als nivells màxims de percepció d'ingressos, cosa que dificulta cada vegada més que els percentatges augmentin. Malgrat això, s'entén que és més satisfactòria l'explicació que es basa en la reducció de la presència de la dona al mercat de treball. Per exemple, el pas del grup d'edat de 25 a 29 anys al de 30 a 34 anys suposa una millora del 8,6% en el percentatge d'homes joves que reben un sou i una reducció de 5,2 punts en el de les dones joves. En conseqüència, la diferència respecte als homes joves passa de ser de +1,8 punts a –12,8 punts entre els dos trams d'edat. En aquest sentit, el percentatge de dones joves que no té ingressos és superior entre els 30 i els 34 anys (25,1%) que entre els 25 i els 29 anys (21,3%). Factors com l'inici de la vida en parella i, sobretot, la maternitat penalitzen l'autonomia financera en especial de les dones joves, a causa, com es veu, d'una desvinculació laboral més alta en aquestes edats adultes. Pel que fa a la quantitat percebuda, el grup de més edat presenta uns ingressos mitjans 7,6 vegades superiors als del grup de 15 a 19 anys, si bé el salt més intens es dona en passar

del grup de 15 a 19 anys al de 20 a 24 anys, pel pes que té la inserció al mercat laboral en la capacitat de generació d'ingressos.

La segona característica és la composició dels ingressos. A mesura que augmenta l'edat també ho fa la vinculació amb el mercat de treball, amb un augment de la població perceptora de sous derivats del treball (d'un 11,3% entre els 15 i els 19 anys a un 67,2% entre els 30 i els 34 anys) i una millora salarial de vora el 400%. També millora l'accés a la protecció social, a excepció de les beques (com s'aprecia en la millora en el grau de cobertura de les prestacions de desocupació i en els ajuts de les administracions públiques), mentre que, per contra, disminueix a menys de la meitat la presència de la institució familiar en la provisió d'ingressos.

El lloc de naixement de les persones joves de 15 a 34 anys és una altra variable que presenta una distribució desigual dels ingressos. Per no desagregar en excés la mostra i evitar així els problemes de fiabilitat en el càlcul de les quantitats mitjanes percebudes, s'ha optat per agrupar les persones joves en només dues categories (nascudes a l'Estat o fora de l'Estat), havent d'acceptar els problemes d'indefinició que això comporta, especialment en incorporar realitats tan heterogènies socialment en la categoria de persones nascudes a l'estranger.

TAULA 7.3. Ingressos segons lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017.
Percentatge de població perceptora, font dels ingressos i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Lloc de naixement			
	Estat		Estranger	
	%	€	%	€
Treball	51,0	1.119,4	43,6	1.019,9
Desocupació	1,6	735,3*	3,2	710,0*
Beca	1,1	1.238,4*	2,1	–
Setmanada	7,3	71,3	5,3	83,5*
Transferències de familiars	11,8	175,4	6,9	316,4
Prestacions Adm. pública	4,8	225,1	5,4	329,1
Altres	10,3	216,6	6,8	152,4
Total	73,8	950,7	68,1	974,4

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avís de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

D'entrada, la població nascuda a l'Estat té més grau de cobertura d'ingressos: el 73,8% té algun tipus d'ingrés, per un 68,1% de la població nascuda a l'estranger. El grau de cobertura és superior en la via salarial i en les partides vinculades a la família (transferències familiars i setmanada), mentre que la població nascuda a l'estranger té més presència en les partides relacionades amb la protecció social: desocupació, beques i resta de prestacions de l'Administració pública.

Pel que fa a les quantitats percebudes, en canvi, els i les joves nascuts a l'estranger disposen d'uns ingressos mitjans superiors en totes les partides a excepció dels salaris i de la prestació per desocupació. Això fa que la quantitat mitjana ingressada sigui lleugerament superior entre aquest col·lectiu (974,4 euros nets al mes) que entre les persones joves nascudes a l'Estat (950,7 euros). S'ha de destacar que aquesta circumstància és determinada per una edat mitjana superior de la població jove nascuda a l'estranger (26,5 anys) respecte a la nascuda a l'Estat (24,8 anys). Quan es controla l'efecte edat, els ingressos mitjans de les persones joves nascudes a l'estranger segueixen sent superiors als de les persones joves nascudes a l'Estat en les primeres franges d'edat (cosa que es pot imputar a una entrada avançada al mercat laboral), però passen a ser substancialment inferiors en les franges d'edat adultes respecte als ingressos percebuts per les persones joves nascudes a l'Estat.

La fase d'emancipació es concep generalment com la culminació del procés de transició a la vida adulta. Aquest pas evidencia l'existència d'una modulació de les fonts d'ingressos i de les seves quantitats. El 80,8% de les persones de 15 a 34 anys emancipades té algun tipus d'ingrés econòmic, gairebé quinze punts més que les no emancipades (66,5%). A més, la quantitat mitjana ingressada és de més del doble (1.171,3 euros mensuals entre les persones joves emancipades i 562,7 entre les no emancipades). Com s'observa a la taula 7.4, això es deu a la millora generalitzada de la capacitat d'obtenir ingressos entre les persones joves emancipades, ja sigui per fonts salarials, per protecció social o per ajudes familiars. Una de les característiques del procés d'emancipació és, per tant, que es produeix quan hi ha una notable millora de les condicions econòmiques respecte a les condicions que tenen les persones que encara viuen a la llar d'origen.

TAULA 7.4. Ingressos segons font, per situació d'emancipació. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Situació d'emancipació			
	Jove emancipat		Jove no emancipat	
	%	€	%	€
Treball	68,0	1.239,9	35,8	857,9
Desocupació	2,4	756,5*	1,7	-
Beca	0,9	-	1,8	-
Setmanada	NP	NP	13,2	76,1
Transferències de familiars	10,2	283,9	10,9	124,5
Prestacions Adm. pública	6,5	273,8	3,5	298,1*
Altres	8,5	327,8	10,6	128,1
Total	80,8	1.171,3	66,5	562,7

- Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

NP No pertinent

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

7.2.2. Els ingressos segons les variables estructurals d'origen

Una segona dimensió d'anàlisi fa referència a les característiques de la llar d'origen. S'han tingut en compte dues variables estructurals: el nivell màxim d'estudis assolit pels progenitors de la persona jove⁴ i la llengua habitualment utilitzada a la llar d'origen.

Pel que fa al nivell d'estudis dels progenitors, la taula 7.5 mostra que com més nivell d'estudis han assolit els progenitors, més alt és el percentatge de joves que perceben algun ingrés, però, en canvi, la quantitat mitjana percebuda és inferior, un comportament que es reproduïx en els ingressos provinents del treball. Això s'explicaria per l'entrada retardada al mercat laboral d'aquelles persones joves que tenen progenitors amb un nivell educatiu més alt (i amb un nivell econòmic elevat a la llar d'origen, degut a la vinculació entre ambdues variables), que fa que es mantinguin durant més temps en una situació de dependència o semidependència econòmica a causa de l'allargament de l'etapa formativa. Així, l'entrada al mercat laboral se situa en els 21,6 anys de mitjana quan els progenitors tenen estudis superiors, el registre més alt, i gairebé dos anys i mig més que quan els progenitors tenen estudis primaris o inferiors (19,2 anys). En aquest sentit, que el percentatge d'individus que percep un salari sigui del 48,7% entre les persones joves que tenen progenitors amb estudis superiors, gairebé sis punts menys que entre aquelles que tenen progenitors sense estudis o amb estudis primaris (54,6%), vindria a corroborar aquesta hipòtesi relativa a la inserció laboral tardana. Malgrat això, l'experiència laboral inferior originada per aquest retard no sembla penalitzar excessivament en termes salarials, ja que la diferència mitjana entre les persones joves de cadascun dels tres grups no supera els 32 euros mensuals.

TAULA 7.5. Ingressos segons font per nivell formatiu màxim assolit pels progenitors. Població de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Nivell formatiu					
	Estudis primaris o inferiors		Estudis secundaris		Estudis superiors	
	%	€	%	€	%	€
Treball	54,6	1.100,6	52,3	1.113,8	48,7	1.082,6
Desocupació	3,3	-	1,6	-	1,7	846,2*
Beca	0,8	-	1,8	-	1,6	-
Setmanada	4,6	85,0*	7,2	74,1*	8,5	68,7
Transferències de familiars	5,2	179,6 *	8,5	191,1	15,8	206,3
Ajuts Adm. pública	6,2	277,1*	5,1	260,8*	3,3	233,8*
Altres	6,5	194,8*	8,6	264,8	11,9	170,5
Total	70,4	1.007,6	73,3	988,0	76,2	909,8

- Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avís de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4 Concretament, el nivell formatiu màxim finalitzat pel progenitor amb el nivell més alt.

En una línia similar, el percentatge de joves que rep la prestació de desocupació descendeix a mesura que augmenta el nivell formatiu dels progenitors. Això vindria donat per un doble motiu: a) quan els progenitors tenen un nivell formatiu inferior, les persones joves tendeixen a inserir-se abans al mercat de treball i això garanteix més anys de cotització i, per tant, més probabilitats d'accedir a una prestació en cas de pèrdua de feina, malgrat que aquesta inserció ràpida al mercat de treball acostuma a donar-se cap a feines menys qualificades, amb més índexs de rotació laboral i, també, de probabilitats de caure en situacions d'atur, i b) en cas de tenir dret a percebre la prestació de desocupació, la quantitat percebuda és superior quan els progenitors tenen estudis superiors (846,2 euros mensuals), circumstància que vindria donada per una elevada quantitat cotitzada per part d'aquest perfil de persones joves, que han pogut accedir a feines més qualificades i més ben remunerades.

Pel que fa al suport familiar, es fan evidents unes possibilitats econòmiques més elevades de les llars en què els progenitors tenen més nivell formatiu. La probabilitat de rebre una setmanada és gairebé el doble (8,5%) quan els progenitors tenen estudis superiors que quan tenen estudis primaris o inferiors (4,6%), mentre que la mateixa ràtio passa a ser del triple en el cas de les transferències familiars (15,8% i 5,2%, respectivament), que també són més quantioses a mesura que augmenta el nivell formatiu dels progenitors.

Finalment, els ingressos vinculats a la protecció social (excloent la prestació per desocupació) mostren un elevat grau de cobertura entre les persones joves amb progenitors menys formats, com s'espera d'un sistema focalitzat a atendre les persones més vulnerables: d'un 6,2% de cobertura en el primer grup a un 3,3% en el tercer. Igualment, la quantitat percebuda també és decreixent a mesura que augmenta el nivell formatiu dels progenitors, cosa que reforça la idea de vinculació d'aquest tipus d'ingressos amb perfils de joves més vulnerables. En canvi, els ingressos per beques són més habituals en els joves amb progenitors que han completat estudis secundaris o superiors, un aspecte que de manera factible estaria lligat a l'allargament de l'etapa educativa en aquest perfil d'individus.

La segona variable d'aquesta dimensió és la llengua utilitzada a la llar d'origen. Si s'assumeix la hipòtesi que les llars on s'utilitza(va) el català són també aquelles amb més nivell formatiu assolit pels progenitors,⁵ s'observa que els resultats de les taules 7.5 i 7.6 són coherents. D'entrada, tant el percentatge de percepció d'ingressos com la quantitat mitjana percebuda són més altes entre les persones joves que viuen o van fer-ho en llars on s'utilitzava tant el català com el castellà (78,9% del total, amb una mitjana de 1.130,4 euros mensuals), tot i que les dades d'ingressos mitjans presenten un risc inferior de fiabilitat a causa de la mida de la mostra en aquesta categoria.

5 A l'EJC17, en el 61,7% dels casos en què els progenitors no van superar els estudis primaris la llengua parlada a casa de la persona jove és el castellà, mentre que en el 46% dels casos en què els progenitors tenen estudis superiors la llengua parlada és el català.

TAULA 7.6. Ingressos segons font per llengua parlada a la llar d'origen. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Llengua parlada a la llar d'origen							
	Català		Tant català com castellà		Castellà		Altres llengües o combinacions	
	%	€	%	€	%	€	%	€
Treball	52,6	1.108,5	55,3	1.330,4*	49,6	1.069,6	42,8	1.097,9
Desocupació	1,2	–	0,5	–	2,0	569,9*	4,9	–
Beca	1,3	–	0,0	–	1,6	–	0,8	–
Setmanada	8,6	72,5	6,9	–	6,2	83,8	5,8	70,6*
Transferències de familiars	15,2	182,4	6,0	–	8,6	176,2	6,8	437,2
Ajuts Adm. pública	4,3	200,9	4,4	–	5,3	231,1	6,2	–
Altres	12,3	212,5	5,8	–	7,9	212,0	8,9	100,9*
Total	77,0	932,8	78,9	1.133,5*	70,2	948,4	72,2	962,2

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En les comparacions entre els altres tres grups, el percentatge més elevat de població jove amb algun ingrés es dona en les llars on s'utilitzava el català (77%), gràcies a un grau superior de cobertura del treball (52,6%) i dels ingressos provinents de la família (un 15,2% de persones joves perceben transferències familiars i un 8,6% perceben setmanada). En canvi, els ingressos per prestacions de desocupació i per ajuts de l'Administració pública són més habituals entre els i les joves que van créixer en llars on es parlava el castellà i, sobretot, altres llengües o combinacions.

En referència a les quantitats totals ingressades, destaca que una part substancial de les partides presenten problemes de fiabilitat a causa de l'excessiva desagregació de la mostra. On les dades són més fiables es veu que existeix una notable igualtat d'ingressos entre les tres categories citades: la diferència entre els ingressos totals és de només uns 30 euros al mes. Per categories, es registra un salari mitjà superior entre les persones joves provinents de llars on es parla català i una quantitat rebuda per setmanada superior en aquelles on es parla castellà. On sí que apareixen diferències és en les transferències familiars, que tot i estar més esteses entre les persones joves que provenen d'una llar on es parla català són més quantioses entre les que provenen de llars on no es parla català ni castellà (437,2 euros de mitjana), fet que estaria vinculat amb els resultats obtinguts a partir del lloc de naixement: les persones joves nascudes a l'estranger també eren les que rebien una quantitat superior en aquesta partida.

7.2.3. Els ingressos segons les variables contextuals

La darrera dimensió que s'ha analitzat és la territorial, en funció de la mida del municipi i de l'àmbit territorial de pertinença. Com s'aprecia a les taules 7.7 i 7.8, a causa de l'elevat nombre de categories i, en conseqüència, de la necessària desagregació de la mostra, una gran part de les partides presenta problemes de fiabilitat en els càlculs de les quantitats mitjanes percebudes, cosa que ens obliga a ser curosos a l'hora de fer interpretacions.

Pel que fa a la mida del municipi, a Barcelona és on la renda mitjana de les persones de 15 a 34 anys és més elevada i l'única on supera els 1.000 euros nets mensuals (1.082,2), gràcies a l'impacte que hi tenen els salaris (1.194 euros nets de mitjana), que són entre 100 i 170 euros superiors als de la resta de municipis. En tot cas, aquest avantatge salarial no es reproduïx en el grau de cobertura del treball com a font d'ingressos, que a Barcelona passa a ser el més baix de les cinc categories de municipis (46,8%), i que està encapçalat pels municipis de 2.000 a 10.000 habitants (52,1%).

TAULA 7.7. Ingressos segons font per grandària del municipi de residència. Població de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Grandària del municipi de residència									
	Menys de 2.000 hab.		De 2.000 a 10.000 hab.		De 10.000 a 50.000 hab.		Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)		Barcelona	
	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€
Treball	49,9	1.092,6	52,1	1.026,8	47,8	1.079,70	50,2	1.080,7	46,8	1.194,0
Desocupació	2,9	–	1,8	–	2,0	761,0*	1,9	677,8*	2,2	–
Beca	0,4	–	0,7	–	1,1	–	1,9	–	1,5	–
Setmanada	8,2	–	7,4	76,7	6,7	78,2	6,3	71,2	7,3	59,5*
Transferències de familiars	16,4	265,0*	9,5	214,6	9,3	250,9	10,8	149,2	11,4	177,6*
Ajuts Adm. pública	6,4	–	6,7	389,5*	4,2	308,8	5,0	217,8*	4,5	–
Altres	11,1	326,8*	8,4	233,7	9,2	193,5	10,2	207,8	8,7	175,2*
Total	77,9	938,7	73,7	879,9	69,5	947,10	73,2	916,7	72,8	1.082,2

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En el costat oposat, els municipis més petits són aquells amb més presència de la protecció provinent de la família, tant des del punt de vista del grau de cobertura com de la quantitat mitjana percebuda. Per exemple, el 16,4% dels i les joves de 15 a 34 anys que viu

en municipis de menys de 2.000 habitants rep algun tipus de transferència familiar (que a més és la més elevada, amb 265 euros mensuals de mitjana), i un 8,2% rep una setmanada (la segona més elevada). Són uns resultats que corresponen al model teòric que Paugam (2007) vincula als entorns rurals, amb unes rendes baixes generalitzades i amb un pes substancial de l'economia familiar i informal. Els ajuts de l'Administració i les prestacions de desocupació també són especialment rellevants en aquest perfil de municipis, incloent-hi els de fins a 10.000 habitants. En els municipis mitjans, finalment, el grau de cobertura de les diverses fonts d'ingressos tendeix a ser inferior a la mitjana, especialment pel que fa a les partides familiars i de protecció social (a excepció de les beques educatives).

TAULA 7.8. Ingressos segons font per àmbit territorial de residència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població perceptora i quantitat mensual mitjana neta

Font d'ingressos	Àmbit territorial													
	Metropolità		Comarques Gironines		Camp de Tarragona		Terres de l'Ebre		Ponent i Alt Pirineu i Aran		Comarques Centrals		Penedès	
	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€
Treball	50,2	1.115,9	46,1	1.083,5	45,9	1.105,2	44,1	1.064,9	47,9	1.079,8	51,4	1.014,4	45,8	999,7
Desocupació	1,9	-	3,3	-	1,7	-	1,8	-	3,2	-	1,7	-	1,5	-
Beca	1,8	-	0,5	-	0,5	-	1,0	-	1,4	-	0,4	-	0,3	-
Setmanada	7,0	69,7	6,4	70,0*	4,6	-	9,0	92,1*	5,8	80,7*	7,2	90,6*	8,0	51,7*
Transferències de familiars	9,4	168,6	11,2	308,1*	9,4	246,7*	17,2	180,6	17,9	167,1	10,0	171,2	13,6	259,8*
Ajuts Adm. pública	4,6	243,6*	5,6	-	6,0	249,9*	6,6	195,5*	4,6	-	6,0	241,7*	5,0	-
Altres	9,7	201,4	8,2	258,6*	7,7	216,7*	10,0	161,2*	9,8	275,7*	8,7	162,0*	10,0	156,1*
Total	73,3	973,8	66,4	984,5	68,0	972,5	73,9	818,3	76,1	887,0	72,4	925,0	72,7	848,0

M= Mitjana

- Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Pel que fa a l'àmbit territorial, de les dades de la taula 7.8 es pot destriar l'existència d'un primer grup territorial, format per l'àmbit Metropolità, les Comarques Gironines, el Camp de Tarragona i les Comarques Centrals, que està caracteritzat per un dinamisme elevat del mercat de treball com a font d'ingressos i una presència inferior de fonts compensatòries com la família o l'Administració pública.

L'àmbit Metropolità és on els salaris són més alts (1.115,9 euros mensuals nets de mitjana) i el segon amb més grau de cobertura (50,2%). Això l'empeny a ser el segon amb més quantitat mensual mitjana ingressada per les persones joves (973,8 euros de mitjana) i el tercer amb un percentatge més alt de població perceptora. També és el que disposa d'un percentatge més alt d'individus beneficiaris d'una beca (1,8%), si bé en la resta de partides els resultats són comparativament inferiors.

A les Comarques Gironines és on la quantitat total d'ingressos per part de les persones de 15 a 34 anys és més elevada (984,5 euros mensuals nets) tot i ser, al seu torn, l'àmbit amb menys percentatge de joves amb algun ingrés (el 66,4%). Aquest reduït percentatge de població que rep algun ingrés es reproduïx en gairebé totes les partides estudiades menys en la de desocupació (3,3% de joves que la reben, la dada més alta de tots els àmbits), que ajuda a fer créixer la quantitat mitjana d'ingressos. A més, és l'àmbit on les transferències familiars són més quantioses (308,1 euros mensuals, de mitjana), cosa que apunta també a un potencial econòmic superior de les llars d'origen.

El Camp de Tarragona no lidera cap de les partides ni pel que fa al grau de cobertura ni a la quantitat mitjana percebuda. És, això sí, el segon àmbit amb salaris més elevats (1.105,2 euros mensuals de mitjana) i el segon amb més cobertura dels ajuts de les administracions públiques. Gràcies a això, se situa com el tercer àmbit amb més quantitat mitjana percebuda (972,5 euros mensuals) a poca distància dels dos anteriors, malgrat compartir amb les Comarques Gironines el grau més baix de població de 15 a 34 anys amb ingressos (68%).

Aquests tres són els àmbits territorials amb més quantitat ingressada per les persones joves, per sobre dels 970 euros mensuals de mitjana, un aspecte vinculat essencialment als salaris disponibles més quantiosos. Tot i que la quantitat mitjana final percebuda se situa a certa distància (925 euros), en aquest grup s'hi poden incloure les Comarques Centrals, que són el territori amb un percentatge més elevat de població de 15 a 34 anys que rep algun salari, tot i que tendeixen a ser baixos. En contrapartida, també és l'àmbit on els ajuts de l'Administració pública són més quantiosos.

El segon grup està format pels àmbits de les Terres de l'Ebre i Ponent i Alt Pirineu i Aran, així com el Penedès. Malgrat que lideren el grau de cobertura d'ingressos, se situen a la cua en termes de quantitat mitjana a causa de la rellevància inferior que hi té el mercat de treball i l'emergència necessària d'altres fonts d'ingressos compensatòries, com les provinents de la família.

Les Terres de l'Ebre són l'àmbit amb més percentatge de joves que perceben setmanada (9%) i ajuts de l'Administració pública (6,6%), i el segon pel que fa a les transferències familiars (17,2%), la qual cosa ajuda a situar-lo com el segon àmbit territorial on més percentatge de joves rep algun ingrés. En canvi, se situa a la cua quant a població que rep un salari (44,1%), que a més és dels més modestos en termes mitjans. Globalment, aquest baix pes del mercat de treball fa que finalment sigui l'àmbit amb una quantitat mitjana inferior percebuda (818,3 euros mensuals nets, de mitjana).

Com passava amb el Camp de Tarragona, el Penedès tampoc lidera cap de les partides ni en grau de cobertura ni en ingressos mitjans. S'hi fa evident una problemàtica en l'àmbit del mercat de treball: és l'únic àmbit territorial on els salaris són inferiors als 1.000 euros nets mensuals de mitjana i, a més, és el segon amb menys percentatge de joves que en cobren (45,8%). Aquest dèficit no queda compensat per la resta de partides, tot i la importància relativa que hi tenen les transferències familiars (és el tercer àmbit pel que fa al grau de cobertura i el segon en quantitat mitjana), cosa que situa els ingressos mitjans en 848 euros mensuals.

Finalment, l'àmbit de Ponent i Alt Pirineu i Aran és el que encapçala el percentatge de joves perceptors d'algun ingrés (76,1%) però, com passava amb les Terres de l'Ebre, és un d'aquells on la quantitat mitjana percebuda és inferior (887 euros nets mensuals) i on sembla que més llars d'origen han de teixir una estratègia de protecció cap a les persones joves, ja que el 17,9% reben algun tipus de transferència familiar.

7.3. Despeses

El tercer apartat d'aquest capítol està dedicat a l'avaluació de l'ús que les persones joves fan dels ingressos que reben, i està estructurat a partir de tres destinacions: les despeses de l'habitatge, la capacitat d'estalvi i l'ajuda econòmica cap als pares i altres familiars.

7.3.1. Les despeses de l'habitatge

L'accés a l'habitatge és un dels elements intrínsecs del procés de transició a la vida adulta. Les dificultats derivades del seu cost en comparació amb els recursos disponibles per part de les persones joves es converteixen, en conseqüència, en un dels factors explicatius del retard en l'edat d'emancipació característic de la nostra societat.

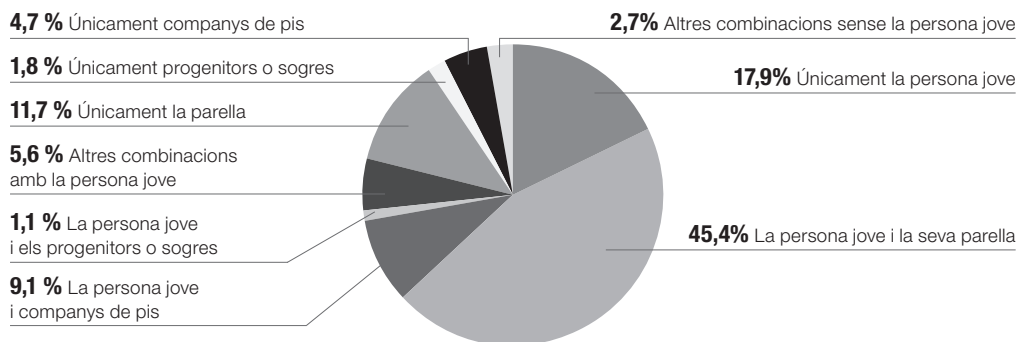
L'EJC17 té en compte la rellevància d'aquest element i pregunta a les persones joves emancipades els costos derivats del lloguer o de la hipoteca, excloent els casos en què no hi hagi cap pagament pendent: per exemple, perquè s'ha completat el pagament de la hipoteca o perquè l'habitatge està cedit gratuïtament.

El cost mitjà dels habitatges, que inclou les despeses d'escala però no les factures de llum, aigua o gas, és de 721,2 euros mensuals, fet que suposa un creixement del 18,2% respecte al registre de l'EJC12 (609,9 euros mensuals).

En el 79,1% dels casos la persona jove participa en el pagament dels costos de l'habitatge, ja sigui sent-ne l'únic pagador (17,9% del total, gairebé en la meitat dels quals la persona jove viu en solitari), compartint-ne el cost amb la parella (45,4%), amb companys o companyes de pis (9,1%) o amb familiars (progenitors, sogres o tiets) (1,1%), deixant la resta de possibles combinacions en un 5,6%. La presència d'una llar formada per una parella i on ambdós membres comparteixen la despesa de l'habitatge és reflex d'una bona situació econòmica, circumstància corroborada pel fet que només el 5,9% d'aquestes llars tenen uns ingressos inferiors als del llindar de pobresa, un àmbit que es tracta en l'apartat 7.4.

D'altra banda, hi ha un 20,9% dels casos en què la persona jove emancipada no participa en el pagament de l'habitatge on viu. En més de la meitat d'aquests casos són llars on tot el cost és assumit per la parella de la persona jove (11,7%), i aquest és un perfil nítidament feminitzat: el 84,3% de les persones joves emancipades que viuen en un habitatge costejat totalment per la seva parella són dones. La resta estan compostos per altres configuracions, entre les quals destaca el pagament per part de la resta de companys de pis (4,7%).

GRÀFIC 7.2. Persones que paguen l'habitatge on viu la persona jove. Joves de 15 a 34 anys emancipats i que viuen en un habitatge que no està totalment pagat. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La quantitat mitjana aportada per les persones joves entrevistades és de 337,7 euros mensuals. Tot seguit, les parelles de les persones entrevistades són la segona principal font de cobertura de la despesa de l'habitatge, amb una mitjana de 331,7 euros mensuals, seguides per altres companys de pis (286,1 euros mensuals) i pels progenitors i/o sogres de la persona entrevistada, que quan participen en la despesa de l'habitatge ho fan amb una quantitat mitjana de 255,4 euros mensuals.

Tenint en compte que els ingressos mitjans de les persones joves que estan pagant un habitatge és de 1.172 euros mensuals, els 337,7 euros destinats a cobrir la despesa de l'habitatge representen un 28,8% del total dels ingressos percebuts.

TAULA 7.9. Indicadors de despesa en habitatge. Joves de 15 a 34 anys emancipats i que viuen en un habitatge que no està totalment pagat. Catalunya, 2017. Euros mensuals i proporció respecte als ingressos mensuals nets

Indicador	
Despesa mitjana mensual efectuada per la persona entrevistada	337,7
Ingressos mitjans de les persones entrevistades que estan pagant un habitatge	1.172,0
Proporció mitjana dels ingressos destinada a l'habitatge	28,8

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Més enllà de les dades monetàries, l'EJC17 incorpora també una valoració subjectiva dels costos relacionats amb l'habitatge. Concretament, pregunta el grau de dificultats que la persona jove considera que té per pagar l'habitatge. Un 5,2% de les persones joves consideren que sempre o gairebé sempre tenen problemes per afrontar-ne els costos, un 14,7% sovint, un 23% rarament i un 57,2% mai o gairebé mai. La taula 7.10 agrupa aquests resultats en dues grans categories i els creua entre les principals variables explicatives que s'utilitzen de referència.

TAULA 7.10. Recurrència de les dificultats per pagar l'habitatge segons perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys emancipats i que viuen en un habitatge que no està totalment pagat. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Sempre, gairebé sempre o sovint	Mai, gairebé mai o rarament
Sexe	Homes	19,0	81,0
	Dones	20,6	79,4
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	–	–
	De 20 a 24 anys	26,3	73,7
	De 25 a 29 anys	20,3	79,7
	De 30 a 34 anys	18,6	81,4
Lloc de naixement	Estat	16,6	83,4
	Estranger	26,6	73,4
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	21,3	78,7
	Secundaris	17,8	82,2
	Superiors	14,4	85,6
Llengua familiar d'origen	Català	12,3	87,7
	Tant català com castellà	19,6	80,4
	Castellà	21,7	78,3
	Altres llengües o combinacions	22,3	77,7
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	16,7	83,3
	De 2.001 a 10.000 hab.	23,9	76,1
	De 10.001 a 50.000 hab.	21,9	78,1
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	19,6	80,4
	Barcelona	16,8	83,2
Àmbit territorial	Metropolità	19,4	80,6
	Comarques Gironines	26,6	73,4
	Camp de Tarragona	17,3	82,7
	Terres de l'Ebre	24,7	75,3
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	13,9	86,1
	Comarques Centrals	12,1	87,9
	Penedès	28,2	71,8
Risc de pobresa	Sí	41,8	58,2
	No	14,7	85,3

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avís de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

NP Categoria no pertinent atès que només responen individus emancipats

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Com es veu, les problemàtiques apareixen amb una freqüència similar entre els joves (un 19% declara que té problemes per pagar l'habitatge sempre, gairebé sempre o sovint) i entre les joves (un 20,6%), ja que bona part de les persones joves emancipades viu en parella i, per tant, la presència de tots dos sexes a la llar tendeix a quedar equilibrada.

En canvi, altres variables sí que presenten un risc diferenciat. Tenir més edat, el fet d'haver nascut a l'Estat i no a l'estranger, un nivell superior d'estudis dels progenitors, que la llengua parlada a la llar d'origen fos el català o que la llar no es trobi en risc de pobresa són elements associats a una probabilitat més baixa de patir problemes per costejar l'habitatge. Pel que fa al territori, els municipis de menys de 2.000 habitants i Barcelona ciutat són aquells on un percentatge inferior de persones joves declara tenir problemes per pagar l'habitatge, deixant per als municipis mitjans, el Penedès, les Comarques Gironines i Terres de l'Ebre les afectacions més habituals.

7.3.2. La capacitat d'estalvi

Respecte als resultats de l'EJC12, les dades de l'EJC17 indiquen que el percentatge de persones joves que ha pogut estalviar durant el darrer any s'ha mantingut a uns nivells similars (d'un 51,9% a un 50,6% de les persones de 15 a 34 anys), mentre que ha augmentat la quantitat mitjana estalviada: de 184,4 a 215,4 euros al mes.

La distribució de la capacitat d'estalvi entre els diferents perfils socials que estem analitzant és força heterogènia, com s'aprecia a la taula 7.11.

D'entrada, el percentatge d'homes joves que ha pogut estalviar és superior al de dones joves (53% i 48,1%, respectivament), com també ho és la quantitat mitjana (333 euros mensuals de mitjana, per 275,4). Aquest doble avantatge s'explicaria per dos motius: a) d'entrada, perquè l'edat mitjana entre els joves emancipats és superior en més de mig any a la de les joves emancipades i, per tant, els homes es mantenen més temps a la llar d'origen, cosa que els ajuda a controlar el nivell de despesa, i b) perquè, com hem vist a l'apartat d'ingressos, aquests són superiors en més de 100 euros mensuals de mitjana entre els homes que entre les dones (i en gairebé 200 en el cas dels salaris), fet que evidentment facilita una capacitat d'estalvi superior.

Pel que fa a l'edat, a mesura que augmenta disminueix la capacitat d'estalvi: d'un 55,6% de persones de 15 a 19 anys que declara que ha pogut estalviar a un 45,4% entre les de 30 a 34 anys. No obstant això, la quantitat mitjana que es pot estalviar és més elevada. Aquesta dualitat tindria a veure amb les dinàmiques d'ingressos i despeses de la població al llarg del cicle de transició a la vida adulta. En edats primerenques, caracteritzades per una situació de dependència o semidependència econòmica respecte a la llar d'origen i pels primers temptejos d'inserció laboral, tant els ingressos com les despeses de les persones joves són baixos. Que ho siguin les despeses ajuda a augmentar el percentatge de joves que pot estalviar, però que també ho siguin els ingressos fa que la quantitat estalviada sigui modesta (uns 76,8 euros mensuals, de mitjana, entre la població jove de 15 a 19 anys). En els grups d'edat superiors augmenten els ingressos per una vinculació laboral més

elevada i millor però, en la mesura que les persones joves inicien el procés d'emancipació, ho fan també les despeses i, en conseqüència, es redueix el percentatge d'individus que declaren poder estalviar. Per exemple, entre el grup de 20 a 24 anys i el de 30 a 34 anys el percentatge cau en 7,7 punts percentuals, però entre els que ho poden fer la quantitat mitjana estalviada es multiplica per 2,3 vegades. Com s'observa, aquests resultats estan estretament vinculats als que es registren a partir de la situació d'emancipació, en què les persones joves que segueixen vivint a la llar d'origen tenen deu punts més de probabilitats d'estalviar (un 54,6% respecte a un 46,6% entre els i les joves emancipats), però la quantitat mitjana és gairebé 160 euros mensuals inferior (227,3 respecte a 388,4).

El lloc de naixement és un factor que discrimina nítidament la possibilitat d'estalviar, amb 15,2 punts de diferència entre les persones joves nascudes a l'Estat (el 54,3% pot estalviar) i les nascudes a l'estranger (el 39,1%), cosa que estaria vinculada a la permanència més elevada a la llar d'origen entre les primeres. A més, la quantitat mitjana també és superior entre les persones nascudes a l'Estat, encara que només lleugerament. En tot cas, cal apuntar que el percentatge de joves que ha nascut a l'estranger i que ha pogut estalviar gairebé duplica el registre de l'EJC12 (21,7%).

TAULA 7.11. Capacitat d'estalvi segons perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població que ha pogut estalviar durant l'any anterior i quantitat mitjana estalviada

Variable	Categoria	Ha pogut estalviar durant l'any anterior (%)	Mitjana mensual d'estalvi (€)
Sexe	Homes	53,0	333,0
	Dones	48,1	275,4
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	55,6	76,8
	De 20 a 24 anys	53,1	195,5
	De 25 a 29 anys	49,7	403,3
	De 30 a 34 anys	45,4	447,7
Lloc de naixement	Estat espanyol	54,3	304,0
	Estranger	39,1	298,0
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	41,4	331,4
	Secundaris	54,5	298,3
	Superiors	56,7	294,5
Llengua familiar d'origen	Català	59,9	295,7
	Tant català com castellà	58,2	-
	Castellà	47,5	300,5
	Altres llengües o combinacions	38,2	234,7

Variable	Categoria	Ha pogut estalviar durant l'any anterior (%)	Mitjana mensual d'estalvi (€)
Grandària del municipi	Fins a 2.000 h.	56,3	240,9
	De 2.001 a 10.000 hab.	49,8	215,8
	De 10.001 a 50.000 hab.	48,1	352,9
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	50,7	329,6
	Barcelona	52,9	266,8
Àmbit territorial	Metropolità	52,0	320,8
	Comarques Gironines	48,1	275,6
	Camp de Tarragona	47,6	283,1
	Terres de l'Ebre	50,2	217,6
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	54,6	231,4
	Comarques Centrals	48,1	265,7
	Penedès	40,4	285,4
Situació d'emancipació	Emancipat/ada	46,6	388,4
	No emancipat/ada	54,6	227,3
Risc de pobresa	Sí	29,5	100,8
	No	58,2	330,3

– Quantitat mitjana descartada a causa de la mida de la mostra (n<20)

* Quantitat mitjana amb avis de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Les característiques de la llar d'origen segueixen el mateix patró que hem vist a l'hora d'explicar la capacitat d'estalvi. Els perfils més vulnerables, que són els que tendeixen a emancipar-se de manera més primerenca, presenten un percentatge inferior en la possibilitat d'estalviar, però això no es tradueix en una capacitat d'estalvi inferior. Així, el fet que els progenitors tinguin com a màxim estudis primaris està associat a la mínima capacitat d'estalvi (només el 41,4% de les persones joves d'aquest perfil poden estalviar), lluny dels registres que apareixen quan els progenitors tenen estudis superiors (el 56,7% pot estalviar), però, quan poden estalviar, els primers perfils ho fan amb més quantitat (331,4 euros mensuals respecte a 294,5). En una línia similar es mouen els resultats si es creuen amb la llengua parlada a la llar d'origen: que sigui el català augmenta el percentatge de població que pot estalviar, però disminueix la quantitat mitjana en relació amb el fet que sigui el castellà. Cal introduir un matis: quan la llengua parlada no era ni català ni castellà, tant la capacitat d'estalvi com la quantitat mitjana estalviada són les més baixes.

La perspectiva territorial situa els municipis de menys de 2.000 habitants i l'àmbit de Ponent, Alt Pirineu i l'Aran com aquells on un percentatge més elevat de joves té algun tipus de capacitat d'estalvi, del 56,3% i del 54,6%, encapçalant les respectives categories, mentre

que a la cua hi ha els municipis de 2.000 a 50.000 habitants i els àmbits del Camp de Tarragona i del Penedès. Pel que fa a la quantitat estalviada, són els municipis de més de 10.000 habitants (exceptuant Barcelona) i l'àmbit Metropolità els que registren uns valors superiors, deixant els territoris més rurals com les Terres de l'Ebre i Ponent, Alt Pirineu i l'Aran amb una quantitat mitjana estalviada inferior.

Finalment, com s'esperava, el risc de pobresa està vinculat a una capacitat d'estalvi inferior i, de totes les variables analitzades, és la que més discrimina els resultats. El percentatge de joves que han pogut estalviar és la meitat del que registren els que no es troben en risc de pobresa, mentre que, en cas d'haver-ho pogut fer, la quantitat estalviada és de menys d'una tercera part.

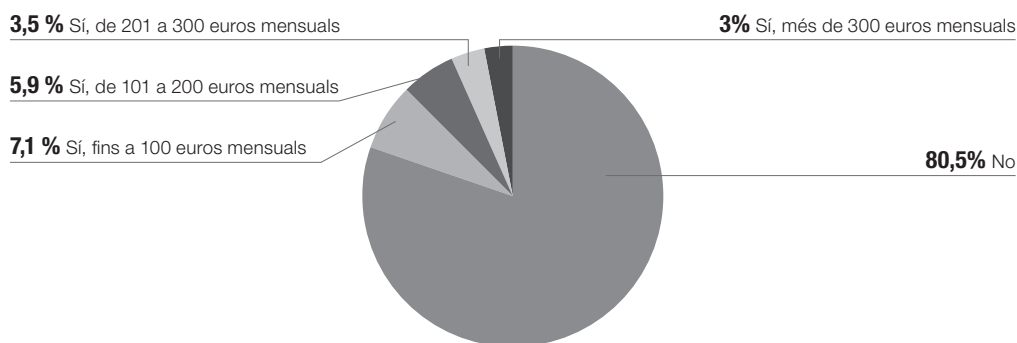
7.3.3. L'ajuda econòmica als progenitors

En l'apartat 7.2 hem vist que una de les fonts d'ingressos rellevants de les persones durant l'etapa de transició a la vida adulta és la família, a través de les transferències familiars i de la setmanada. Aquest enfocament només té en compte el sentit en què els ingressos van de pares/mares a fills/filles, i atorga a les persones joves un rol passiu en les estratègies de solidaritat familiar. Com ja apuntaven Cantó i Mercader-Prats (1999, 2001), la presència de persones joves també es converteix en un factor protector per al conjunt de la llar: les que ja treballen suposen una nova font d'ingressos, que de vegades esdevé clau per treure el conjunt de la llar de la pobresa.

En aquest punt, es vol fer una aproximació a aquest tipus de solidaritat que va de les persones joves cap a la família. Ens hi podem aproximar perquè l'EJC17 disposa d'una pregunta sobre si les persones joves fan alguna aportació als seus progenitors (o tutors legals, o figures similars amb aquest rol) i, en cas positiu, demana concretar-ne la quantitat mensual.

Els resultats indiquen que el 19,5% de les persones de 15 a 34 anys fan una aportació econòmica regular a la llar familiar (un percentatge superior al 13,4% registrat a l'EJC12), amb una quantitat mitjana aportada de 215,3 euros mensuals. Com s'observa al gràfic 7.3, la major part dels i les joves fan una aportació de fins a 100 euros mensuals (7,1% del total i el 36,4% dels que realitzen aportacions).

GRÀFIC 7.3. Aportacions econòmiques regulars als progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Si es comparen els registres anteriors amb els del gràfic 7.1 s'aprecia que, segons les dades que aporten les persones joves, la solidaritat cap a les seves famílies és superior a la que en reben. Tot i que pugui resultar sorprenent, s'ha de tenir en compte que aquestes preguntes fan referència exclusivament a aportacions econòmiques directes i, per exemple, no valoren com a solidaritat de pares/mares a fills/filles les despeses de manutenció, d'educació, de transport, etc. Entre les persones joves que s'han emancipat també s'apunta a aquesta solidaritat habitual cap als progenitors (el 15,4% fa algun tipus d'aportació, superior al 10,7% que indica que en rep alguna), si bé les quantitats percebudes són superiors, de mitjana, de pares/mares a fills/filles que a la inversa.

La taula 7.12 desagrega els resultats al voltant de les aportacions que les persones joves fan cap a les seves famílies.

Les probabilitats que la persona jove estigui aportant diners a la família són superiors si és un home (21,9%) i entre els grups de 20 a 24 i de 25 a 29 anys (que són aquells on es concentren els casos d'autonomia relativa, és a dir, on la persona jove disposa d'ingressos propis però encara no s'ha emancipat). A més, aquests perfils són també els que aporten una quantitat mitjana més elevada. Els resultats són coherents amb els trobats a partir de la situació d'emancipació: tot i que és més freqüent que facin una aportació a la llar d'origen les persones joves que encara hi viuen (23%) que no pas les que ja s'han emancipat (15,4%), la quantitat d'ingressos més elevada d'aquest darrer perfil afavoreix que les quantitats mitjanes aportades siguin superiors (254,7 euros mensuals respecte a 173,3). Pel que fa al lloc de naixement, les persones que han nascut a l'estranger aporten diners a la família de manera força més habitual (33,5%, per un 15% de les nascudes a l'Estat espanyol), cosa que remarca la importància de les economies familiars, però amb una quantitat mitjana lleugerament inferior a la que poden aportar les nascudes a l'Estat (230,2 i 199,5 euros mensuals).

TAULA 7.12. Aportacions econòmiques regulars als progenitors segons perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge de població que fa una aportació i quantitat mitjana mensual

Variable	Categoria	Fa una aportació econòmica (%)	Quantitat mitjana mensual aportada (€)
Sexe	Homes	21,9	226,5
	Dones	17,1	200,4
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	7,0	212,7
	De 20 a 24 anys	28,3	228,5
	De 25 a 29 anys	23,3	234,7
	De 30 a 34 anys	19,3	181,0
Lloc de naixement	Estat espanyol	15,0	230,2
	Estranger	33,5	199,5
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	19,2	171,8
	Secundaris	20,6	218,4
	Superiors	16,2	247,9
Llengua familiar d'origen	Català	11,7	232,3
	Tant català com castellà	13,5	286,5
	Castellà	23,6	221,1
	Altres llengües o combinacions	24,4	185,3
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	13,5	375,5*
	De 2.001 a 10.000 hab.	16,0	250,9
	De 10.001 a 50.000 hab.	18,0	236,5
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	20,2	198,2
	Barcelona	23,4	213,9
Àmbit territorial	Metropolità	20,6	222,1
	Comarques Gironines	19,5	201,7
	Camp de Tarragona	16,9	210,1
	Terres de l'Ebre	15,5	234,3
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	18,3	271,7
	Comarques Centrals	15,1	197,2
	Penedès	17,2	188,0
Situació d'emancipació	Emancipat/ada	15,4	254,7
	No emancipat/ada	23,0	173,3
Risc de pobresa	Sí	25,5	182,9
	No	16,4	248,4

* Quantitat mitjana amb avís de fiabilitat a causa de la mida de la mostra (n<50)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Que la persona jove provingui d'una llar socialment acomodada redueix la probabilitat que el jove hi faci alguna aportació, previsiblement per absència de necessitat d'aquesta: les persones joves amb progenitors que disposen d'estudis superiors són les que menys probabilitats tenen de fer alguna aportació (16,2%). El mateix succeeix quan la llengua parlada a la llar d'origen ha estat el català (11,7%). Ara bé, aquests perfils, quan fan una aportació, la quantitat aportada és superior.

En relació amb la dimensió territorial, la probabilitat de fer aportacions econòmiques a altres familiars creix a mesura que ho fa la mida del municipi, d'un 13,5% en les persones joves que viuen en municipis de fins a 2.000 habitants a un 23,4% en les que viuen a Barcelona. No obstant això, la quantitat mitjana aportada presenta una tendència aproximadament inversa, per la qual cosa als municipis petits la quantitat aportada és superior. Aquesta pauta es reproduïx en avaluar els resultats segons els àmbits territorials: mentre que el Metropolità és on són més probables les ajudes (23,4%), a Ponent i Alt Pirineu i Aran i a les Terres de l'Ebre és on són més quantioses (271,7 i 234,3 euros mensuals de mitjana).

Finalment, com s'esperava, el fet de trobar-se en risc de pobresa redueix la quantitat econòmica aportada a la llar d'origen (182,9 euros mensuals) en comparació amb les persones joves que no s'hi troben (248,4 euros), degut als impediments econòmics en què es troben les persones joves. Ara bé, és precisament quan es troba en aquest risc que és més habitual que la persona jove aporti una part dels seus ingressos per a la solidaritat amb la resta de la família: una de cada quatre persones joves (25,5%) que es troba en risc de pobresa declara que aporta diners a la llar d'origen. Si desagreguem els resultats de pobresa en funció de la situació d'emancipació, veiem que quan la persona jove viu a la llar d'origen la probabilitat que aporti diners a la pròpia llar és del 27,4% si la llar es troba en risc de pobresa i del 22,6% si no s'hi troba. En canvi, en cas d'emancipació la probabilitat de seguir aportant diners a altres familiars només es manté a uns nivells similars si la persona jove es troba en risc de pobresa, cosa que indicaria que quan s'està en situació de pobresa es tendeix a mantenir més vincles familiars en l'esfera econòmica.

7.4. Pobresa, percepció de dificultats econòmiques i privació

El quart apartat d'aquest capítol està dedicat a l'abordatge del risc de pobresa i a altres aspectes vinculats a la vulnerabilitat econòmica entre les persones joves.

7.4.1. El risc de pobresa entre les persones joves

La pobresa és un fenomen complex que pot ser abordat des de diverses perspectives, cadascuna de les quals vinculada a unes decisions metodològiques i ideològiques determinades i que, per tant, no són neutres políticament. A grans trets, hi ha dos corrents que han canalitzat la manera d'aproximar-nos-hi durant les darreres dècades. El primer és el corrent que entén la pobresa des d'una perspectiva absoluta. Segons aquesta perspectiva, es consideren persones en risc de pobresa aquelles que no poden cobrir unes determinades necessitats bàsiques de manera satisfactòria (com l'alimentació, la vestimenta o l'habitatge), independentment del context social i històric on visquin. Aquest

enfocament va ser predominant fins entrada la segona meitat del segle xx, i des de llavors ha anat quedant progressivament arraconat per l'estudi de la pobresa en les societats amb menys desenvolupament econòmic. A partir de les dècades de 1950 i 1960, diverses veus crítiques (entre d'altres Galbraith, 1958, i Townsend, 1962) comencen a defensar que la pobresa no és un fenomen estàtic sinó dinàmic, és a dir, que es configura de manera particular en cada societat i en cada moment històric. Segons aquest nou enfocament, per determinar si una persona es troba en risc de pobresa no n'hi ha prou d'avaluar la seva capacitat de subsistència física, sinó que cal incorporar una perspectiva relativa, és a dir, tenir present el context històric i social en què s'insereix l'individu. Per tant, a més de la cobertura de les necessitats bàsiques caldrà tenir en compte quin és el nivell de vida de l'individu en relació amb els estàndards de la societat on viu. Aquesta perspectiva de la pobresa relativa és predominant en l'estudi del fenomen en les societats desenvolupades i és on s'emmarquen tècnicament les directrius que l'oficina estadística de la Unió Europea (Eurostat) propugna.⁶

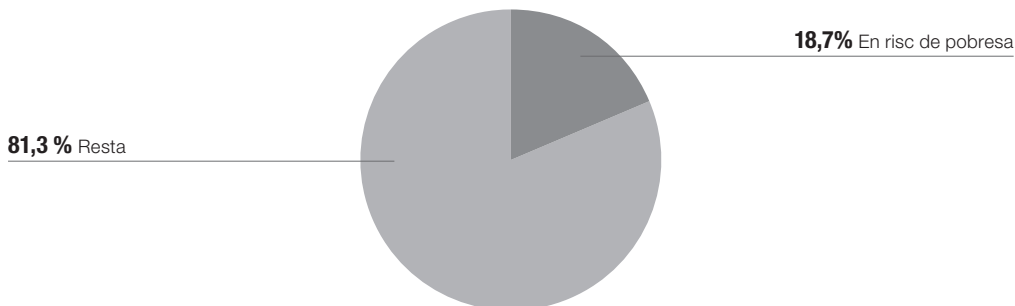
Malgrat les diferències substancials que presenten ambdós enfocaments, des d'un punt de vista tècnic tots dos han tendit a utilitzar la renda com a variable analítica més rellevant, establint un llindar per sota del qual les persones es consideren en risc de pobresa.⁷

Seguint la metodologia d'estudi de la pobresa que proposa l'Eurostat, i que és la utilitzada als països comunitaris des de l'any 2004, les dades de l'EJC17 apunten que un 18,7% de les persones de 15 a 34 anys a Catalunya es troben en risc de pobresa.

6 Precisament, el càlcul de la incidència de la pobresa en aquest capítol s'ha efectuat seguint els protocols marcats per l'oficina estadística de la Unió Europea, l'Eurostat, que són els vigents entre els països comunitaris. Una vegada sumats els ingressos totals de la llar on viu la persona jove, s'han dividit entre una estimació del nombre d'unitats de consum equivalent obtinguda a partir de l'edat de la persona entrevistada i del nombre d'adults i de germans amb qui conviu. El llindar de pobresa es marca en el 60% de la renda mediana, que s'ha situat en 8.481,6 euros anuals per unitat de consum. Es tracta d'una quantitat inferior al llindar de pobresa registrat a Catalunya l'any 2017 per l'Enquesta de condicions de vida (ECV), que és de 10.097 euros anuals. Per coherència, en aquest informe hem optat per tenir en compte el llindar de pobresa establert a partir de les dades de la mateixa EJC17. En conseqüència, recomanem no comparar els resultats de pobresa publicats aquí amb els de l'ECV 2017, ja que tant el qüestionari com el disseny mostral són diferents.

7 Durant les darreres tres dècades s'han anat consolidant aproximacions alternatives a la noció de pobresa. Per exemple, la idea de la pobresa subjectiva atorga als subjectes la capacitat de situar-se en termes de pobresa. L'anàlisi de la privació multidimensional respon a la necessitat de no limitar la vulnerabilitat material a una carència monetària, i d'incorporar noves dimensions d'anàlisi (estat de l'habitatge, capacitat de consum, vestimenta, etc.). Estretament vinculada a l'anterior, la idea d'exclusió social té en compte l'acumulació de déficits en diversos àmbits (relacional, sociosanitari, residencial, formatiu, de drets de ciutadania, entre d'altres), oferint un plantejament més social que econòmic.

GRÀFIC 7.4. Taxa de risc de pobresa. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Com mostra la taula 7.13, la distribució del risc de pobresa entre els diversos perfils socials i demogràfics és heterogènia.

D'entrada, el risc de pobresa és superior entre els joves (19,4%) que entre les joves (18%), mantenint la tendència registrada a l'EJC12. Podria sobtar que el sexe fos tan poc determinant en la determinació de la taxa de pobresa, i que el registre fos superior per als homes joves tenint en compte les desigualtats per raó de gènere pel que fa als ingressos que s'han vist a l'apartat 7.2.1. El que fa que existeixi aquesta igualtat fictícia es deu a una problemàtica metodològica que, com ja alerten Valls i Belzunegui (2017), emmascara les desigualtats per raó de gènere. El motiu és que els càlculs sobre la pobresa es basen en els ingressos del conjunt de la llar i, en la mesura que homes i dones tendeixen a estar-hi representats de manera equilibrada, és difícil que un dels dos col·lectius presenti uns registres de pobresa substancialment diferents als de l'altre.

Pel que fa a l'edat, es constata la tendència al decreixement del risc de pobresa a mesura que aquesta augmenta: d'un 23,6% de joves afectats entre els 15 i els 19 anys (que, a grans trets, consisteix en una prolongació dels elevats registres de pobresa infantil característics de la nostra societat en els darrers anys) a un 16,2% entre els 30 i els 34 anys. La consolidació de l'autonomia financera i la persistència de les persones joves a la llar d'origen fins que s'acumulen les garanties (formatives, laborals, econòmiques, etc.) per iniciar el procés d'emancipació familiar són dos motius que ajuden a entendre aquesta evolució decreixent. Com es veu, la situació d'emancipació està estretament vinculada a l'evolució del risc de pobresa per grups d'edat. En un model de transició a la vida adulta que Van de Velde (2008) defineix com d'instal·lació tardana i emmarcada en una lògica de pertinença familiar que normalitza el retard de l'edat d'emancipació i la vincula a la vida en parella, les estratègies residencials de les persones joves es basen en un càlcul de cost-oportunitat (Gentile, 2013), i això fa que el risc de pobresa entre la població de 15 a 34 anys emancipada sigui substancialment baix (15,1%) en comparació amb el de la resta del col·lectiu (21,6%). De fet, investigacions com les efectuades per Ayllón (2009) i Gómez *et al.* (2008) ja detectaven en el seu moment que el risc de pobresa a l'Estat era artificialment baix en

la comparativa amb els estàndards comunitaris precisament per les estratègies juvenils de retard de l'edat d'emancipació i d'ajustament de la fecunditat.

TAULA 7.13. Taxa de risc de pobresa segons perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	%
Sexe	Homes	19,4
	Dones	18,0
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	23,6
	De 20 a 24 anys	19,3
	De 25 a 29 anys	18,5
	De 30 a 34 anys	16,2
Lloc de naixement	Estat espanyol	12,9
	Estranger	36,4
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	24,8
	Secundaris	18,8
	Superiors	11,7
Llengua familiar d'origen	Català	9,9
	Tant català com castellà	19,5
	Castellà	20,6
	Altres llengües o combinacions	34,4
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	11,8
	De 2.001 a 10.000 hab.	18,4
	De 10.001 a 50.000 hab.	20,1
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	20,5
	Barcelona	15,6
Àmbit territorial	Metropolità	17,1
	Comarques Gironines	21,9
	Camp de Tarragona	23,8
	Terres de l'Ebre	27,8
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	14,2
	Comarques Centrals	20,3
Situació d'emancipació	Penedès	25,2
	Emancipat/ada	15,1
	No emancipat/ada	21,6

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Entre les variables incorporades a la taula 7.13, la que mostra una desigualtat superior en el risc de pobresa és el lloc de naixement. La probabilitat de trobar-se en risc de pobresa entre les persones joves nascudes a l'estranger (36,4%) gairebé triplica la de les nascudes a l'Estat espanyol, pel fet d'acumular factors de vulnerabilitat social des d'un punt de vista formatiu, laboral o de capital econòmic familiar.

Pel que fa a l'origen social de les persones joves, s'evidencia la reproductibilitat generacional de la pobresa: les persones joves amb progenitors que tenen com a màxim estudis primaris presenten un risc de pobresa (24,8%) més de dues vegades superior al d'aquelles en què els progenitors tenen estudis superiors (11,7%). La llengua parlada a casa també mostra un comportament diferenciat: el risc de pobresa quan a la llar d'origen es parla català és substancialment inferior (9,9%) que quan es parla castellà (20,6%), i al seu torn en tots dos casos el risc és inferior a quan es parla una altra llengua (34,4%).

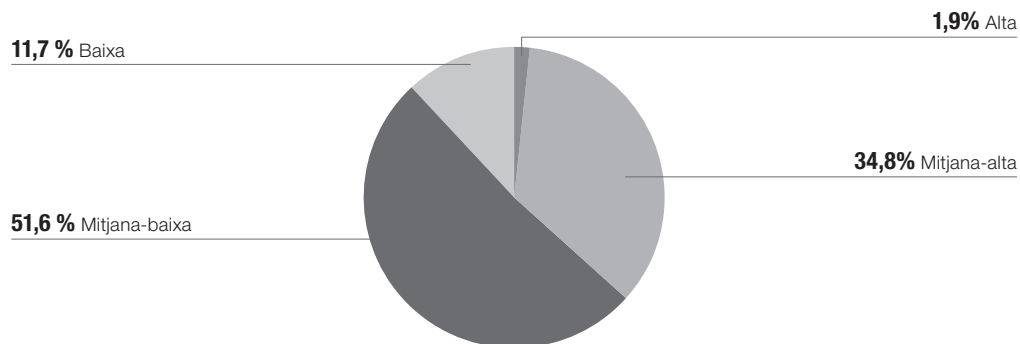
En darrer lloc, la dimensió territorial apunta que els registres més baixos de pobresa es localitzen als municipis de fins a 2.000 habitants (11,8%) i a Barcelona ciutat (15,6%). Tot i que al nostre entendre caldria una recerca específica que permetés aprofundir sobre aquests resultats, un factor explicatiu podria ser l'autoregulació del risc de pobresa per la via de l'emigració de la població jove més vulnerable, en el cas dels municipis petits per l'escassetat d'ofertes formatives i laborals i en el cas de Barcelona per les problemàtiques vinculades al cost de l'habitatge. En la resta de categories el risc de pobresa és relativament proper i es mou entre els 18,4 punts als municipis de 2.000 a 10.000 habitants i el 20,5% als municipis de més de 50.000 habitants (excloent Barcelona). Pel que fa a l'àmbit territorial, les Terres de l'Ebre, el Penedès i el Camp de Tarragona presenten els registres més elevats de pobresa entre les persones joves (27,8%, 25,2% i 23,8%, respectivament), conformant una franja de vulnerabilitat en aquest àmbit que engloba el sud del país. En canvi, l'àmbit Metropolità (17,1%) i les comarques de Ponent, Alt Pirineu i Aran (14,2%) tornen a presentar els riscos més baixos de pobresa. En el cas de l'àmbit Metropolità, els baixos registres de pobresa són coherents amb les dades obtingudes per l'Idescat en relació amb el risc genèric de pobresa (que és 2 punts inferior a la mitjana catalana per al conjunt de totes les edats) i amb una elevada igualtat en la distribució de la renda. No obstant això, aquesta coherència no es reproduïx en l'àmbit de Ponent, Alt Pirineu i Aran.

7.4.2. La percepció de les dificultats econòmiques

L'estudi de la pobresa monetària defineix la situació de cada individu i de cada llar en funció d'uns criteris tècnics establerts de manera externa per part dels equips investigadors, habitualment a partir d'un llindar de pobresa. Per tant, restringeix la capacitat dels subjectes a l'hora de poder definir el seu nivell de vida. Per això és interessant complementar els resultats obtinguts fins ara amb els que sorgeixen d'una sèrie de preguntes de l'EJC17 que, precisament, permeten fer una anàlisi sobre la visió subjectiva que les persones joves tenen del seu nivell de vida.

D'entrada, l'EJC17 pregunta a les persones joves sobre la classe a la qual creuen que pertany la seva llar d'origen. Les respostes més habituals han estat les que vinculen la llar d'origen a la classe mitjana, ja sigui mitjana-alta (51,6%) o mitjana-baixa (34,8%). Tant les categories de classe baixa (11,7%) com de classe alta (1,9%) han estat, per tant, força menys habituals.

GRÀFIC 7.5. Classe social autopercebuda de la família d'origen. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

En el cas de les persones joves que ja s'han emancipat també se'ls ha preguntat sobre quin creuen que és el nivell de vida a la pròpia llar en relació amb el que tenien a la llar d'origen. Com s'observa a la taula 7.14, el 43,7% de les persones de 15 a 34 anys emancipades consideren que el seu nivell de vida és similar al de la llar d'origen, mentre que el percentatge de les que consideren que ha millorat (29,4%) i de les que consideren que ha empitjorat (26,9%) són inferiors i propers entre si. Això dona consistència a la literatura científica que descriu el procés de transició a la vida adulta als països del sud d'Europa com un procés que s'executa a mesura que es van complint garanties en diversos terrenys, entre els quals el del benestar material. Si es desagreguen els resultats en funció de la classe social en la qual s'ubicava la llar d'origen, s'observa que és habitual que el procés d'emancipació suposi una millora del nivell de vida per a les persones joves que provenen de llars de classe baixa (un 48,2% indica que el seu nivell de vida ha millorat, mentre que només un 13,1% apunta que ha empitjorat). A mesura que augmenta la classe social de la llar d'origen, el procés d'emancipació comporta menys beneficis pel que fa al nivell de vida, mentre que augmenta la presència de casos de mobilitat social descendent.

TAULA 7.14. Evolució del nivell de vida segons classe social autopercebuda de la família d'origen. Joves de 15 a 34 anys emancipats. Catalunya, 2017. Percentatge

Classe social	Nivell de vida		
	Ha millorat	Es manté	Ha empitjorat
Alta	–	–	–
Mitjana-alta	18,8	44,8	36,3
Mitjana-baixa	31,2	45,1	23,7
Baixa	48,2	38,7	13,1
Total	29,4	43,7	26,9

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Una altra pregunta vinculada a les enquestes sobre condicions de vida fa referència a les dificultats que les persones entrevistades tenen per arribar a final de mes, que a l'EJC17 s'ha focalitzat en les persones de més de 20 anys. Un 9,4% d'aquestes persones declara que sempre té dificultats per arribar a final de mes, un percentatge inferior al registrat a l'EJC12 (12%), i un 12,1% afirma que les dificultats apareixen sovint (un 15,4% el 2012). Per tant, sembla descriure's una tendència segons la qual les dificultats per arribar a final de mes estarien deixant de ser tan habituals com ho eren a l'onada del 2012. En el pol oposat, un 32,1% de les persones joves afirma que els problemes apareixen de tant en tant (23,3% el 2012, és l'única categoria que ha augmentat en els darrers anys), mentre que el 46,4% restant indica que mai es troba en aquestes circumstàncies (49,3% en l'onada anterior).

Una segona pregunta, formulada independentment de la resposta generada a l'anterior, demana si s'ha tingut la necessitat d'ajuda de familiars o amistats per solucionar un problema econòmic en el darrer any. Un 10,2% de les persones joves declara haver necessitat sovint aquest tipus d'ajuda durant el darrer any, un percentatge que també és inferior al del 2012 (12,7%), un 11,5% l'ha necessitat de tant en tant (9,1%), un 19,2% puntualment (12,9%) i la majoria, el 59,2%, apunta a no haver necessitat mai aquest tipus d'ajuda (65,1%).

La taula 7.15 desagrega els perfils de les persones joves que presenten les problemàtiques més greus en aquestes dues preguntes, és a dir: que sempre tenen dificultats per arribar a final de mes i que sovint necessiten ajuda econòmica per arribar a final de mes.

TAULA 7.15. Recurrència de les dificultats per arribar a final de mes i de la necessitat d'ajuda econòmica per arribar a final de mes segons el perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Sempre té dificultats per arribar a final de mes	Sovint necessita ajuda econòmica de familiars o amics per arribar a final de mes
Sexe	Homes	7,1	8,9
	Dones	11,6	11,4
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	NP	NP
	De 20 a 24 anys	12,2	13,5
	De 25 a 29 anys	8,8	10,8
	De 30 a 34 anys	8,3	7,7
Lloc de naixement	Estat espanyol	9,0	9,7
	Estranger	10,5	11,4
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	11,4	10,7
	Secundaris	7,6	8,2
	Superiors	7,3	11,0
Llengua familiar d'origen	Català	7,8	9,9
	Tant català com castellà	3,5	2,5
	Castellà	10,3	10,4
	Altres llengües o combinacions	8,9	11,7
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	8,8	11,7
	De 2.001 a 10.000 hab.	13,6	12,8
	De 10.001 a 50.000 hab.	9,6	11,3
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	8,9	9,4
	Barcelona	7,5	8,2
Àmbit territorial	Metropolità	8,8	9,2
	Comarques Gironines	11,2	12,5
	Camp de Tarragona	7,9	11,4
	Terres de l'Ebre	7,6	10,6
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	8,4	10,4
	Comarques Centrals	10,6	8,8
	Penedès	16,2	16,7
Situació d'emancipació	Emancipat/ada	8,6	8,1
	No emancipat/ada	11,0	13,0
Risc de pobresa	Sí	20,6	22,2
	No	7,2	7,7

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Les dones pateixen nivells superiors d'afectació en tots dos ítems (4,5 punts més en les dificultats per arribar a final de mes i 2,5 punts més en la necessitat d'ajuda econòmica). En relació amb l'edat dels individus, la recurrència de les dificultats disminueix a mesura que aquesta augmenta, un comportament esperat atesa la millora de la capacitat i de l'autonomia financera de les persones joves. Pel que fa al lloc de naixement, les persones joves nascudes a l'estranger pateixen de manera més habitual tots dos problemes: un 10,5% sempre té dificultats per arribar a final de mes i un 11,4% sovint necessita ajuda (un 9% i un 9,7%, respectivament, per a la població nascuda a l'Estat).

Les característiques de la llar d'origen també reflecteixen uns resultats diferenciats. La presència de dificultats disminueix a mesura que augmenta el nivell formatiu dels progenitors, i és també inferior quan la llengua parlada a la llar d'origen és el català en relació amb quan és el castellà o una altra combinació de llengües. Pel que fa a la necessitat d'ajuda econòmica, segueix sent menys habitual quan la llengua parlada a la llar d'origen és el català, però ara passa a ser superior entre les persones joves que tenen progenitors amb estudis superiors finalitzats.

En referència a la dimensió territorial, els municipis de 2.000 a 10.000 habitants són aquells on les persones joves tenen dificultats per arribar a final de mes de manera més habitual, i també aquells on es necessita de manera més freqüent l'ajuda econòmica de familiars o amistats. A continuació hi ha la resta de municipis de menys de 50.000 habitants, mentre que a Barcelona i als altres municipis de més de 50.000 habitants les afectacions són menors. Per àmbits territorials, el Penedès, les Comarques Gironines i les Comarques Centrals són els que presenten uns percentatges més elevats de dificultats per arribar a final de mes, mentre que els dos primers i el Camp de Tarragona són els àmbits que lideren la necessitat d'ajuda per part de les persones joves. En el pol oposat, l'àmbit Metropolità és l'únic en què els percentatges d'afectació són inferiors al 10% en ambdós ítems.

En relació amb la situació d'emancipació, els resultats tornen a corroborar la hipòtesi que les persones emancipades haurien cobert unes determinades garanties abans d'iniciar aquest procés, fet que les situaria en unes condicions de vida relativament acomodades. Tot plegat les ajudaria a tenir menys dificultats per arribar a final de mes i a necessitar ajuda econòmica de manera menys habitual que les persones no emancipades.

Finalment, i com s'esperava, el fet de trobar-se en risc de pobresa està associat a una possibilitat elevada de tenir més dificultats per arribar a final de mes (el 20,6% del col·lectiu sempre es troba en aquestes dificultats) i amb la necessitat recurrent d'ajuda econòmica (el 22,2% la necessita sovint), en tots dos casos amb uns registres d'afectació que gairebé tripliquen els obtinguts entre les persones joves que no es troben en risc de pobresa.

7.4.3. Privacions econòmiques

La precarietat econòmica té conseqüències en el nivell de vida. Una de les preguntes de l'EJC17 interpel·la les persones joves perquè identifiquin situacions de privació ocorregudes en els dos anys anteriors a l'entrevista i que siguin derivades de dificultats econòmiques. La taula 7.16 en sintetitza el grau d'afectació. El fet de sentir-se trist o angoixat ha estat el pro-

blema més habitual i afecta un 44,5% de les persones de 15 a 34 anys, seguit de l'obligació d'endarrerir o cancel·lar projectes (36,7%) i de plantejar-se anar a treballar a un país estranger (27,2%). Les problemàtiques que afecten aspectes elementals com l'habitatge, la salut i la compra de productes bàsics són les menys habituals, cosa que reflecteix que són les darreres que les persones joves permeten que es vegin afectades per la seva situació econòmica.

TAULA 7.16. Presència de situacions en els dos darrers anys causades per les dificultats econòmiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Situacions causades per les dificultats econòmiques	%
Sentir-se més trist o angoixat	44,5
Endarrerir o cancel·lar projectes	36,7
Plantejar-se anar a treballar a un país estranger	27,2
Endarrerir el pagament de factures	19,9
Augment dels conflictes a la família	19,7
Haver de deixar els estudis o no poder començar els que volia	17,8
Reduir el consum de productes bàsics	14,9
Algun problema de salut	12,7
Reduir o endarrerir la compra de medicines o les visites al metge	10,8
Haver de canviar de domicili	9,1
Altres	8,1

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Com que aquestes problemàtiques no són excloents, pot ser que apareguin de manera repetida: així, mentre que un 38,3% de les persones de 15 a 34 anys no pateix cap d'aquestes problemàtiques, un 14,8% n'ha patit una, un 11,2% dues, un 10,1% tres i un 25,6% almenys quatre en els darrers dos anys.

La taula 7.17 mostra el percentatge de població que ha patit almenys la meitat d'aquestes problemàtiques. Els resultats concorden, de manera majoritària, amb els vistos fins ara: la vulnerabilitat més alta es concentra en les dones, en les persones nascudes a l'estranger, en aquelles en què els progenitors tenen un nivell formatiu més baix, en les que l'idioma parlat habitualment a la llar d'origen no era el català, en municipis mitjans, així com en les llars en risc de pobresa. Ara bé, aquesta vegada el comportament de l'edat i de l'emancipació té un comportament diferenciat: a més edat no sembla disminuir el grau d'afectació sinó just el contrari, almenys fins al penúltim grup, mentre que les persones emancipades presenten un grau d'afectació que duplica el de les persones no emancipades. Aquests resultats són rellevants perquè, tot i que totes dues variables estan associades a una capacitat elevada d'ingressos i a un risc de pobresa inferior, no suposen automàticament una millora en el nivell de vida en altres àmbits no estrictament monetaris, que serien definits també per altres factors com, per exemple, els costos de l'habitatge o les necessitats derivades de la procreació.

TAULA 7.17. Acumulació de situacions (almenys sis) en els darrers dos anys causades per les dificultats econòmiques segons perfil de la persona jove. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Privació en almenys la meitat dels ítems a la vegada
Sexe	Homes	10,8
	Dones	14,5
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	2,1
	De 20 a 24 anys	11,7
	De 25 a 29 anys	18,5
	De 30 a 34 anys	16,6
Lloc de naixement	Estat espanyol	10,7
	Estranger	18,9
Nivell d'estudis més alt dels progenitors	Primaris o inferiors	15,7
	Secundaris	13,1
	Superiors	9,2
Llengua familiar d'origen	Català	6,5
	Tant català com castellà	13,8
	Castellà	16,0
	Altres llengües o combinacions	15,2
Grandària del municipi	Fins a 2.000 hab.	7,9
	De 2.001 a 10.000 hab.	12,8
	De 10.001 a 50.000 hab.	12,0
	Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona)	15,6
	Barcelona	9,5
Àmbit territorial	Metropolità	12,3
	Comarques Gironines	14,1
	Camp de Tarragona	13,6
	Terres de l'Ebre	13,1
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	11,9
	Comarques Centrals	10,0
	Penedès	16,1
Situació d'emancipació	Emancipat/ada	19,1
	No emancipat/ada	7,5
Risc de pobresa	Sí	24,9
	No	11,0

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

7.5. Conclusions

Les dificultats que troben les persones joves per inserir-se al mercat de treball i, per tant, per obtenir un salari a canvi de la seva força de treball són una de les principals problemàtiques que pateixen les persones joves. Tot i això, hi ha almenys dos matisos que imposen més complexitat a aquest model: a) en els darrers anys hi ha hagut una millora de la vinculació laboral de les persones joves que no sembla haver estat acompanyada d'una millora en els registres de pobresa, i b) en períodes anteriors els nivells d'atur juvenil ja eren superiors als dels altres grups d'edat, però això no es tradueix, llavors, en un elevat risc de pobresa entre les persones joves.

Per tant, per entendre la lògica que hi ha darrere de la vulnerabilitat d'ingressos que pateixen les persones joves cal incorporar noves explicacions. N'apuntem dues. La primera és la debilitat de la protecció social orientada a la joventut. Com apunten Planas-Lladó *et al.* (2014), les polítiques de joventut han patit sempre una manca de consolidació política i pressupostària, una situació que s'ha agreujat amb les restriccions dels darrers anys. Aquestes polítiques no semblen tenir encara en la pobresa i l'exclusió social juvenil un àmbit prioritari d'actuació. Així, és habitual que els plans sobre joventut no es refereixin a l'existència de desigualtats socials entre les persones joves ni prevegin programes específics d'actuació de tipus no universal. En aquest sentit, el tractament de la pobresa és pràcticament inexistent, mentre que el de l'exclusió social comença a aparèixer, però adquirint un to vague o enfocat a la marginalitat i/o a casos socials o específics: persones recloses, joves extutelats, dones víctimes de violència de gènere, etc.

Des d'un punt de vista estratègic, les polítiques de joventut segueixen allunyades d'aspectes nuclears de les condicions de vida de les persones joves com són l'accés al treball, la qualitat de les ocupacions o l'accés a l'habitatge, una circumstància paradoxal tenint en compte la conjunció que s'estableix entre aquests problemes crònics (les elevades taxes d'atur, el fracàs escolar i les dificultats per a l'emancipació) i els problemes emergents (l'augment de la pobresa juvenil). Tot i que s'ha construït una estructura administrativa específica en relació amb la joventut, els responsables finals d'impulsar les polítiques de joventut són habitualment els ens locals. Uns ens que tendeixen a impulsar polítiques afirmatives (com la participació i l'educació en el lleure) basades en la proximitat i orientades al conjunt de persones joves, mentre que les polítiques nuclears queden en mans d'altres àrees (ocupació, habitatge, educació, etc.) que no tenen una orientació exclusivament juvenil.

La segona és la desfiguració de les estratègies lligades a una esfera, la familiar, que s'ha convertit en una eina principal de protecció quan el mercat laboral i la protecció social fallaven. Si bé les estratègies de protecció vinculades a la procreació encara segueixen vigents (i, per exemple, la transició a la vida adulta encara es caracteritza pel retard de l'edat d'emancipació i per l'ajust de la fecunditat), les estratègies vinculades a la llar d'origen estan perdent la capacitat d'oferir benestar a les persones joves durant el seu transcurs pels itineraris d'inserció a la vida adulta. Estem parlant, sobretot, dels impediments en la transmissió d'una solidaritat familiar dels pares/mares cap a les persones joves al llarg de la fase d'autonomia relativa dins de la llar d'origen, a causa de la caiguda d'ingressos,

que ha afectat cada vegada més membres de la llar d'origen. Aquesta fase, en la qual la persona jove començava a disposar d'ocupacions però encara gaudia de la protecció econòmica de la llar, ha anat debilitant-se i, per tant, ha perdut la capacitat de convertir-se en una darrera xarxa de protecció.

En conseqüència, confiar o delegar les accions pròpies del règim de benestar sobre agents privats (mercat laboral, habitatge) i, a més, tenir unes famílies cada vegada més impedides econòmicament genera un impacte en termes d'augment de la pobresa i de reproducció de les desigualtats en un moment fràgil com és la transició a la vida adulta, i on les conseqüències es fan explícites tant en el present com també en el futur.

Aquest capítol ha permès una aproximació amb cert detall a aquestes realitats gràcies al fet d'estar davant d'una enquesta específicament orientada a les persones joves. Els resultats obtinguts apunten una conclusió prioritària: per molt que tendim a definir la joventut com un grup d'edat, la diversitat social que hi ha al seu interior té un impacte evident en la difusió d'unes desiguals condicions de vida.

Una segona conclusió seria la millora relativa d'alguns indicadors respecte als resultats de l'EJC12. Hi ha millores en l'augment del percentatge de persones joves que perceben un salari provinent del mercat de treball, en la capacitat d'estalvi, en la capacitat d'ajudar econòmicament els progenitors i en la reducció del nombre de persones joves que sovint tenen dificultats per arribar a final de mes o que sovint necessiten demanar ajuda econòmica a familiars o amistats. Tot això sembla traduir-se en un notable grau d'optimisme entre les persones joves: el 62,7% creuen que la seva situació econòmica millorarà en els propers dos anys, per només un 4,3% que creuen que empitjorarà i un 33% que consideren que es mantindrà igual.⁸

Malgrat constatar que aquestes línies evolucionen positivament, una tercera conclusió ha d'alertar de la permanència d'ítems amb resultats que no milloren els registrats a l'onada del 2012 o que, fins i tot, els empitjoren. Són, per exemple, la caiguda d'ingressos provinents del mercat de treball i dels ingressos mitjans totals de les persones joves, dels ingressos provinents de la protecció social i, també, de les quantitats mitjanes que les famílies poden aportar.

Finalment, cal explicitar fermament l'existència de determinats perfils de persones joves que pateixen de manera reiterada un alt grau de vulnerabilitat en els diversos ítems estudiats i que apunten a la idea de fragmentació dels itineraris de transició a la vida adulta. Es poden identificar els de menys edat, els de les persones que encara no estan emancipades, els provinents de llars amb un baix nivell formatiu o els de determinats àmbits territorials. Però cal destacar especialment dos perfils més.

En primer lloc, el gènere segueix sent una variable que determina unes desiguals condicions de vida durant la joventut. Les dones de 15 a 34 anys ingressen una quantitat inferior de diners des del treball a les prestacions socials i a la família, presenten un estancament

⁸ Una percepció que, d'altra banda, és coherent amb l'efecte edat que s'ha corroborat en aquest capítol, pel qual a mesura que augmenta l'edat tendeixen a millorar la seva posició en la majoria d'indicadors avaluats.

en la capacitat d'obtenir ingressos en el darrer grup d'edat analitzat (que fa que el percentatge de dones sense ingressos sigui més elevat dels 30 als 34 anys que dels 25 als 29 anys), tenen una capacitat d'estalvi inferior i pateixen més dificultats i privacions derivades de les restriccions econòmiques. Tot i que aquest capítol s'ha centrat exclusivament en la perspectiva monetària dels ingressos i de les despeses, fet que obvia altres aspectes socialment rellevants des del punt de vista del gènere com l'accés als recursos culturals, l'autoestima, la disponibilitat de temps, d'espai, la dedicació a les feines no remunerades o la violència de gènere, entre d'altres (Maestro i Martínez, 2003), ha estat suficient per fer sortir a la llum de manera nítida que el gènere encara és una variable clau per entendre com es configuren les desigualtats socials en el camí cap a la vida adulta.

A més del gènere, el lloc de naixement és una altra variable fonamental des del punt de vista dels ingressos i de les despeses. Com s'ha vist al llarg del capítol, les persones joves nascudes a l'estranger pateixen més vulnerabilitat material: més risc de pobresa, menys capacitat d'estalvi, així com més problemàtiques i privacions derivades de les restriccions econòmiques, entre d'altres. Es tracta, doncs, d'un dels col·lectius protagonistes de la vulnerabilitat econòmica de les persones joves. Tot i ser una variable de rellevància evident, sovint ha quedat oblidada en els estudis quantitius sobre la joventut (per exemple, en l'àmbit de la pobresa). S'imputa un factor metodològic a aquest buit, que consisteix en l'elevada dificultat de captar la mostra d'aquest perfil i en la impossibilitat de fer desagregacions del col·lectiu sense perdre representativitat estadística. S'entén, per tant, que cal corregir aquesta limitació i fomentar la visualització d'aquest col·lectiu en les recerques sobre joventut.

Per acabar, de cara a la futura EJC22, caldrà estar atents a l'evolució dels ingressos de les persones joves en un possible context postcrisi, si es pot concebre així, prestant especial atenció a la possible consolidació de la tímida millora en la cobertura salarial, a una necessària millora en les quantitats mitjanes percebudes, a l'espera que la protecció social es focalitzi de manera més decidida cap a les necessitats de les persones joves i a l'evolució del rol de la solidaritat entre les persones joves i les seves famílies. I, entenent que els ingressos són només importants des d'un punt de vista instrumental, caldrà estar atents especialment a si tot això afavoreix una millora en allò intrínsecament rellevant: que el benestar de les persones joves sigui d'aquí a cinc anys millor que el d'avui.

Bibliografia

ALEGRE, M. A. (coord.) (2010). *El règim de benestar juvenil a Catalunya*, Bellaterra, Universitat Autònoma de Barcelona / Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP).

AYALA, L.; MARTÍNEZ, R. (2005). "Las políticas contra la pobreza: factores de cambio y efectos sobre la igualdad", a J. Ruiz-Huerta (ed.). *Políticas públicas y distribución de la renta*, Bilbao, Fundación BBVA.

AYLLÓN, S. (2009). "Poverty and living arrangements among youth in Spain, 1980-2005", a *Demographic Research*, 20(17), pp. 403-434.

BAIZÁN, P. (2003). *La difícil integración de los jóvenes en la edad adulta. Documento de trabajo 33/2003*, Madrid, Fundación Alternativas.

CANTÓ, O.; MERCADER-PRATS, M. (2001). "Pobreza y familia: ¿son los jóvenes una ayuda o una carga?", a *Papeles de Economía Española*, núm. 88, pp. 151-165.

CERVINI-PLÁ, M. (2013). "Ingressos i despeses. La situació econòmica de les persones joves", a P. Serracant (coord.). *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012. Volum 1. Transicions juvenils i condicions materials d'existència*, Barcelona, Departament de Benestar Social i Família, Generalitat de Catalunya.

ESPING-ANDERSEN, G.; SARASA, S. (2002). "The generational conflict reconsidered", a *Journal of European Social Policy*, 12(1), pp. 5-21.

GALBRAITH, J. K. (1958). *The Affluent Society*, Boston, MA, Houghton-Mifflin.

GÁLVEZ, L. (2016). "La post-crisis de la austeridad. Género y exclusión social", a M. de la Fuente (coord.). *Exclusió social i gènere a l'àmbit local. Transversalitat, interseccionalitat i empoderament*, Barcelona, Institut de Ciències Polítiques i Socials.

GENTILE, A. (2013). *Emancipación juvenil en tiempos de crisis. Un diagnóstico para impulsar la inserción laboral y la transición residencial*, Madrid, Fundación Alternativas, "Estudios de Progreso", núm. 73.

GENTILE, A.; VALLS, F. (2015). "La intensificación de la inestabilidad laboral entre los jóvenes en España. ¿Una cuestión crítica para el relevo intergeneracional?", a *Panorama Social*, núm. 22, pp. 111-125.

GÓMEZ, C. (coord.) (2008). *Informe de la inclusión social en España 2008*, Barcelona, Fundació Caixa Catalunya.

PAUGAM, S. (2007). *Las formas elementales de la pobreza*, Madrid, Alianza.

SÁNCHEZ, C. (2010). *Condicions de vida i hàbits socials de la joventut de Catalunya*, Barcelona, Secretaria de Joventut, Generalitat de Catalunya.

SOLER, P.; PLANAS, A.; FEIXA, C. (2014). "Young people and youth policies in Spain in times of austerity: between juggling and the trapeze", a *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(S1), pp. 62-78.

TOWNSEND, P. (1962). "The Meaning of Poverty", a *The British Journal of Sociology*, 13(3), pp. 210-227.

VALLS, F. (2015). "El impacto de la crisis entre los jóvenes en España", a *Revista de Estudios Sociales. Universidad de los Andes*, núm. 54, pp. 134-149.

VALLS, F.; BELZUNEGUI, A. (2017). "L'ocultació de la qüestió del gènere en les estadístiques sobre pobresa: revisió a partir de les dades de Catalunya", a *Barcelona Societat. Revista de Coneixement i Anàlisi Social*, núm. 21, pp. 65-80.

VAN DE VELDE, C. (2008). *Devenir adulte. Sociologie comparée de la jeunesse en Europe*, París, Presses universitaires de France.